

Notat
om tilvalg af
direktivet om den europæiske efterforskningskendelse

1. Baggrund

Af Stockholm-programmet, som medlemsstaterne vedtog i december 2009, fremgår det, at der bør arbejdes hen imod etableringen af et samlet system for fremskaffelse af bevismateriale i straffesager baseret på princippet om gensidig anerkendelse.

På den baggrund tog Belgien, Bulgarien, Estland, Slovenien, Spanien, Sverige og Østrig initiativ til at fremsætte et forslag til direktiv om den europæiske efterforskningskendelse i straffesager.

Direktivforslaget er blevet behandlet efter den almindelige beslutningsprocedure og blev vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet den 3. april 2014 som direktiv 2014/41/EU om den europæiske efterforskningskendelse i straffesager.

Direktivet om den europæiske efterforskningskendelse er fremsat med hjemmel i Traktatens artikel 82, stk. 1, litra a, og direktivet er derfor omfattet af Danmarks retsforbehold.

Danmark deltog således ikke i vedtagelsen af direktivet, ligesom direktivet ikke er bindende for eller finder anvendelse i Danmark.

2. Direktivet om den europæiske efterforskningskendelse

Direktivet om den europæiske efterforskningskendelse indfører et samlet system for fremskaffelse af bevismateriale i straffesager baseret på princippet om gensidig anerkendelse. Der indføres som udgangspunkt en pligt for medlemsstaterne til at anerkende og fuldbyrde en europæisk efterforskningskendelse, medmindre staten kan påberåbe sig en af de afslagsgrunde, der er indeholdt i forslaget.

Direktivet medfører som udgangspunkt ikke nye efterforskningsforanstaltninger til politi og anklagemyndighed, ligesom det som udgangspunkt ikke indebærer nye rettigheder for mistænkte, tiltalte eller vidner. Den europæiske efterforskningskendelse vedrører derimod samarbejdet mellem de deltagende medlemsstaters myndigheder. Den europæiske efterforskningskendelse begrænser muligheden for at afslå anmodninger om retshjælp medlemsstaterne imellem, og der indføres en række processuelle regler for, hvordan samarbejdet mellem myndighederne skal foregå. Eksempelvis skal anmodninger om retshjælp som udgangspunkt fremover ske ved udfyldelse og fremsendelse af en attest, der er optrykt som bilag til direktivet, ligesom medlemsstaterne med direktivet bliver forpligtet til at overholde en række tidsfrister for deres behandling af sådanne anmodninger.

Nedenfor tilsigtes ikke en fuldstændig gennemgang af direktivets bestemmelser, men hovedtrækkene i direktivets bestemmelser er gennemgået.

2.1. Kapitel 1 – den europæiske efterforskningskendelse

I direktivets **artikel 1** beskrives den europæiske efterforskningskendelse som en retsafgørelse, som er udstedt eller godkendt af en judiciel myndighed i en medlemsstat med henblik på at fremskaffe eller indsamle bevismateriale i en anden medlemsstat. En europæisk efterforskningskendelse kan udstedes for at få en eller flere specifikke efterforskningsforanstaltninger udført i en anden medlemsstat eller for at fremskaffe bevismateriale, som de kompetente myndigheder i den modtagende medlemsstat allerede er i besiddelse af.

Efter *stk. 2* fuldfører medlemsstaterne en europæisk efterforskningskendelse på grundlag af princippet om gensidig anerkendelse og i overensstemmelse med reglerne i direktivet.

Efter *stk. 3* kan en mistænkt, sigtet eller tiltalt eller den pågældendes advokat anmode om udstedelse af en europæisk efterforskningskendelse inden for rammerne af retten til et forsvar i overensstemmelse med national strafferetspleje.

Endelig følger det af *stk. 4*, at direktivet ikke indebærer nogen ændring af pligten til at respektere de grundlæggende rettigheder og retsprincipper som fastsat i artikel 6 i Traktaten om den Europæiske Union, og eventuelle andre forpligtelser, der påhviler de judicielle myndigheder, påvirkes ikke.

Direktivets **artikel 2** definerer, hvad der forstås ved udstedelsesstat, fuldbyrdelsesstat, udstedelsesmyndighed og fuldbyrdelsesmyndighed. Det fremgår bl.a. af bestemmelsen, at en europæisk efterforskningskendelse altid skal udstedes eller godkendes af en dommer, domstol, undersøgelsesdommer eller offentlig anklager. Det fremgår endvidere, at fuldbyrdelsesmyndigheden skal sikre fuldbyrdelse af den europæiske efterforskningskendelse i overensstemmelse med direktivet og de procedurer, der finder anvendelse i en lignende national sag. Sådanne procedurer kan kræve en tilladelse fra en domstol i fuldbyrdelsesstaten, når det er foreskrevet i dens nationale ret.

Anvendelsesområdet for den europæiske efterforskningskendelse følger af direktivets **artikel 3** og **artikel 4**. Det fremgår bl.a. heraf, at den europæiske efterforskningskendelse som udgangspunkt omfatter alle efterforskningsforanstaltninger undtagen oprettelsen af et fælles efterforskningshold og indsamling af bevismateriale inden for et sådant efterforskningshold, og at europæiske efterforskningskendelser kan udstedes i straffesager, der anlægges af eller for en judiciel myndighed eller kan indbringes for en domstol med kompetence i straffesager. Det fremgår af præambelbetragtning nummer 9, at direktivet ikke bør finde anvendelse på grænseoverskridende observationer som nævnt i konventionen om gennemførelse af Schengenaftalen.

Der kan eksempelvis udstedes en europæisk efterforskningskendelse med anmodning om afhøring, aflytning eller beslaglæggelse.

Direktivets **artikel 5** vedrører den europæiske efterforskningskendelses indhold og form. Det følger af bestemmelsen, at en europæisk efterforskningskendelse skal udstedes ved udfyldelse af den attest, der er optrykt som bilag A til direktivet, hvorefter indholdet skal bekræftes af udstedelsesmyndigheden. Den europæiske efterforskningskendelse skal navnlig indeholde oplysninger om udstedelsesmyndigheden og eventuelt godkendelsesmyndigheden (*stk. 1, litra a*), genstanden for og årsagen til den europæiske efterforskningskendelse (*stk. 1, litra b*), de nødvendige oplysninger om den eller de pågældende personer (*stk. 1, litra c*), en beskrivelse af den

strafbare handling, der er genstand for efterforskning eller retssag og de gældende bestemmelser i strafferetten i den udstedende stat (*stk. 1, litra d*), og en beskrivelse af den eller de efterforskningsforanstaltninger, der anmodes om, og det bevismateriale, som skal indsamles (*stk. 1, litra e*).

Efter *stk. 2* og *stk. 3* angiver alle medlemsstater minimum ét andet sprog blandt EU-institutionernes officielle sprog, der accepteres ud over det eller de officielle sprog i medlemsstaten. Den kompetente myndighed i udstedelsesstaten oversætter derefter den europæiske efterforskningskendelse til et sprog, der accepteres i fuldbyrdesstaten, inden fremsendelsen.

2.2. Kapitel 2 – procedurer og garantier i udstedelsesstaten

Det følger af direktivets **artikel 6**, at en europæisk efterforskningskendelse først kan udstedes, når udstedelsesmyndigheden i den konkrete sag anser det for godtgjort, at udstedelsen af den europæiske efterforskningskendelse er nødvendig og står i et rimeligt forhold til formålet med retssagen under hensyn til den mistænkte eller tiltaltes rettigheder (*stk. 1, litra a*), og der kunne være blevet udstedt en kendelse om de efterforskningsforanstaltninger, der er anført i den europæiske efterforskningskendelse, under samme omstændigheder i en lignende national sag (*stk. 1, litra b*). Udstedelsesmyndigheden er altså forpligtet til i hvert enkelt sag at vurdere proportionalitet og overensstemmelse med national ret inden udstedelse af en europæisk efterforskningskendelse.

Fuldbyrdesmyndigheden i den modtagne medlemsstat kan, hvis den har grund til at tro, at ovennævnte betingelser ikke er opfyldt, høre udstedelsesmyndigheden om betydningen af fuldbyrdelsen af den europæiske efterforskningskendelse. Udstedelsesmyndigheden har derefter mulighed for at trække efterforskningskendelsen tilbage.

Direktivets **artikel 7** vedrører fremsendelsen af den europæiske efterforskningskendelse. Det fremgår bl.a. heraf, at den udfyldte efterforskningskendelse fremsendes ved hjælp af ethvert middel, som kan efterlade et skriftligt spor, og som giver fuldbyrdesstaten mulighed for at fastslå efterforskningskendelsens ægthed. Enhver yderligere kommunikation foregår som udgangspunkt direkte mellem den udstedende og den fuldbyrdende myndighed. Hvis den myndighed, der

modtager en europæisk efterforskningskendelse, ikke har kompetence til at anerkende efterforskningskendelsen eller træffe de nødvendige foranstaltninger med henblik på dens fuldbyrdelse, skal myndigheden på eget initiativ fremsende den europæiske efterforskningskendelse til rette fuldbyrdelsesmyndighed og underrette udstedelsesmyndigheden herom.

Efter *stk. 3* har hver medlemsstat mulighed for at udpege en eller flere centrale myndigheder til at bistå de kompetente myndigheder. En medlemsstat kan endvidere overdrage den administrative fremsendelse og modtagelse af europæiske efterforskningskendelser til sine centrale myndigheder, hvis det er nødvendigt på grund af medlemsstatens interne retssystem.

Direktivets **artikel 8** vedrører udstedelsen af supplerende europæiske efterforskningskendelser.

2.3. Kapitel 3 – procedurer og garantier i fuldbyrdelsesstaten

Artikel 9 vedrører anerkendelse og fuldbyrdelse af europæiske efterforskningskendelser. Bestemmelsen indfører som udgangspunkt en pligt for fuldbyrdelsesmyndigheden til at anerkende en europæisk efterforskningskendelse, der er fremsendt i overensstemmelse med direktivet, uden yderligere formaliteter og sikre fuldbyrdelsen på samme måde og på de samme betingelser, som hvis en myndighed i fuldbyrdelsesstaten havde anmodet om samme efterforskningsforanstaltning, medmindre myndigheden beslutter at påberåbe sig f.eks. en af afslagsgrundene i direktivet. Hvis den europæiske efterforskningskendelse ikke er udstedt af en udstedelsesmyndighed som beskrevet i direktivet, skal den endvidere sendes retur til udstedelsesstaten.

Efter *stk. 2* skal fuldbyrdelsesmyndigheden opfylde de formkrav og procedurer, som udstedelsesmyndigheden udtrykkeligt har angivet, medmindre andet er fastsat i direktivet, eller det vil være i modstrid med de grundlæggende retsprincipper i fuldbyrdelsesstaten.

Efter *stk. 4* kan udstedelsesmyndigheden anmode om, at en eller flere myndigheder i udstedelsesstaten bistår med fuldbyrdelsen af den europæiske efterforskningskendelse til støtte for de kompetente myndigheder i fuldbyrdelsesstaten i det omfang, de udpegede myndigheder i udstedelsesstaten ville kunne bistå med fuldbyrdelsen af de efterforskningsforanstaltninger, der er anført i den europæiske efterforskningskendelse, i en lignende national sag.

Fuldbyrldelsesmyndigheden skal efterkomme denne anmodning, forudsat at en sådan bistand ikke er i modstrid med de grundlæggende retsprincipper i fuldbyrldelsesstaten og ikke skader dens væsentlige nationale sikkerhedsinteresser.

Efter *stk. 5* er de myndigheder fra udstedelsesstaten, der befinder sig i fuldbyrldelsesstaten, bundet af fuldbyrldelsesstatens lovgivning under fuldbyrlden af den europæiske efterforskningskendelse. De har ikke nogen retshåndhævelsesbeføjelser på fuldbyrldelsesstatens område, medmindre udøvelsen af disse beføjelser på fuldbyrldelsesstatens område er i overensstemmelse med fuldbyrldelsesstatens lovgivning, og i det omfang det er aftalt mellem udstedelses- og fuldbyrldelsesmyndighederne.

Efter direktivets **artikel 10** kan alternative efterforskningsforanstaltninger i visse tilfælde benyttes. Fuldbyrldelsesmyndigheden skal så vidt muligt benytte en anden efterforskningsforanstaltning end den, der er anmodet om i den europæiske efterforskningskendelse, når efterforskningsforanstaltningen anført i den europæiske efterforskningskendelse ikke findes i henhold til lovgivningen i fuldbyrldelsesstaten (*stk. 1, litra a*), eller efterforskningsforanstaltningen i den europæiske efterforskningskendelse ikke ville være tilgængelig i en lignende national sag (*stk. 1, litra b*).

Tilgængelighed efter artikel 10, stk. 1, litra b, henviser efter præambelbetragtning nummer 10 til tilfælde, hvor den anførte efterforskningsforanstaltning findes i fuldbyrldelsesstatens lovgivning, men hvor den kun er lovligt tilgængelig i visse situationer, f.eks. når efterforskningsforanstaltningen kun kan udføres ved lovovertrædelser af en vis grovhed, mod personer, hvor der allerede er en vis grad af mistanke, eller med samtykke fra den pågældende person.

Medmindre der er grund til at afslå den europæiske efterforskningskendelse efter afslagsgrundene oplistet i direktivets artikel 11, skal visse efterforskningsforanstaltninger altid være til rådighed i henhold til fuldbyrldelsesstatens lovgivning. Det drejer sig om fremskaffelse af oplysninger eller bevismateriale, der allerede er i fuldbyrldelsesmyndighedens besiddelse, og som i henhold til lovgivningen i fuldbyrldelsesstaten kunne være fremskaffet inden for rammerne af straffesager eller med henblik på den europæiske efterforskningskendelse (*stk. 2, litra a*), fremskaffelse af oplysninger fra politiets eller de judicielle myndigheders databaser, som fuldbyrldelsesmyndigheden har direkte adgang til inden for rammerne af straffesager (*stk. 2, litra b*), afhøring af vidner,

mistænkte eller tiltalte på fuldbyrdelsesstatens område (*stk. 2, litra c*), enhver ikkeindgribende efterforskningsforanstaltning som defineret i fuldbyrdelsesstatens lovgivning (*stk. 2, litra d*) og identificering af personer, der har abonnement på et bestemt telefonnummer eller en bestemt IP-adresse (*stk. 2, litra e*).

Ikkeindgribende foranstaltninger som anført i artikel 10, stk. 2, litra d, kan efter præambelbetragtning nummer 16 f.eks. være foranstaltninger, der ikke krænker retten til privatlivets fred eller ejendomsretten, afhængigt af national ret.

Efter *stk. 3* kan fuldbyrdelsesmyndigheden også benytte sig af en alternativ efterforskningsforanstaltning, hvis den alternative efterforskningsforanstaltning vil opnå samme resultat med mindre indgribende midler.

Efter *stk. 4* er fuldbyrdelsesmyndigheden forpligtet til først at underrette udstedelsesmyndigheden, hvis den beslutter at anvende en alternativ efterforskningsforanstaltning, hvorefter udstedelsesmyndigheden kan beslutte at trække den europæiske efterforskningskendelse tilbage eller supplere den.

Det følger af *stk. 5*, at når efterforskningsforanstaltningen, der anføres i den europæiske efterforskningskendelse, i overensstemmelse med *stk. 1*, ikke findes i henhold til lovgivningen i fuldbyrdelsesstaten eller ikke ville være tilgængelig i en lignende national sag, og når der ikke findes nogen anden efterforskningsforanstaltning, der kan give samme resultat som den ønskede efterforskningsforanstaltning, skal fuldbyrdelsesmyndigheden meddele, at det ikke har været muligt at yde den ønskede bistand.

I direktivets **artikel 11** oplistes en række nærmere afslagsgrunde. Det fremgår af direktivets præambelbetragtninger, at fuldbyrdelse af en europæisk efterforskningskendelse ikke bør afslås af andre grunde end dem, der er anført i direktivet, hvorfor listen må anses som udtømmende for de efterforskningsforanstaltninger, hvor der ikke er indført supplerende afslagsgrunde.

Eksempelvis kan en europæisk efterforskningskendelse afslås, hvis fuldbyrdelsen i et specifikt tilfælde vil skade vigtige nationale sikkerhedsinteresser, bringe informationskilden i fare eller

medføre anvendelse af klassificerede informationer vedrørende specifikke efterretningsaktiviteter (*stk. 1, litra b*), hvis den europæiske efterforskningskendelse vedrører en strafbar handling, der påstås at være begået uden for udstedelsesstatens område og helt eller delvis på fuldbyrdelsesstatens område, og den handling, for hvilken den europæiske efterforskningskendelse er udstedt, ikke udgør en lovovertrædelse i fuldbyrdelsesstaten (*stk. 1, litra e*), hvis der er vægtige grunde til at tro, at gennemførelsen af den efterforskningsforanstaltning, der er anført i den europæiske efterforskningskendelse, ville være uforenelig med fuldbyrdelsesstatens pligter i henhold til artikel 6 i Traktaten om den Europæiske Union og chartret om grundlæggende rettigheder (*stk. 1, litra f*), eller hvis anvendelsen af den efterforskningsforanstaltning, der er anført i efterforskningskendelsen, i henhold til lovgivningen i fuldbyrdelsesstaten er begrænset til visse typer af lovovertrædelser eller til lovovertrædelser, som kan straffes med en vis strafferamme, der ikke omfatter den lovovertrædelse, der er omfattet af den europæiske efterforskningskendelse (*stk. 1, litra h*).

Efter *stk. 2* finder ikke alle afslagsgrundene anvendelse på de efterforskningsforanstaltninger, som altid skal være til rådighed i henhold til fuldbyrdelsesstatens lovgivning, jf. ovenfor vedrørende artikel 10, stk. 2. Det gælder blandt andet den netop nævnte afslagsgrund om strafferamme (*stk. 1, litra h*). Det gælder således efter denne bestemmelse, at Danmark ikke kan begrænse imødekommelse af efterforskningsforanstaltninger beskrevet i artikel 10, stk. 2, fra andre medlemsstater til en særlig kategori af lovovertrædelser (positivliste) eller til lovovertrædelser, som kan straffes med en vis strafferamme. Danmark kan endvidere ikke stille krav om dobbelt strafbarhed i forhold til de efterforskningsforanstaltninger, der er nævnt i artikel 10, stk. 2.

Det følger af *stk. 3*, at fuldbyrdelsesmyndigheden ikke kan afslå anerkendelse eller fuldbyrdelse af en europæisk efterforskningskendelse, der vedrører en lovovertrædelse i forbindelse med skatter eller afgifter, told og valutahandel, med den begrundelse, at dens nationale ret ikke foreskriver opkrævning af samme type skatter og afgifter eller ikke indeholder en retsakt om skat, afgifter, told og valuta af lignende art som i udstedelsesstaten.

I **artikel 12** fastsættes frister for anerkendelse og fuldbyrdelse. Det fremgår bl.a. af bestemmelsen, at en efterforskningsforanstaltning skal gennemføres med samme hurtighed og prioritet som i en lignende national sag, og at fuldbyrdelsesmyndigheden så vidt muligt skal tage hensyn til, hvis det

på grund af særlige omstændigheder er nødvendigt med kortere frister end dem, der er fastsat i direktivet.

Efter *stk. 3* og *stk. 4* skal fuldbyrdelsesmyndigheden, senest 30 dage efter at den kompetente fuldbyrdelsesmyndighed har modtaget den europæiske efterforskningskendelse, træffe afgørelse om anerkendelse eller fuldbyrdelse af den europæiske efterforskningskendelse, ligesom fuldbyrdelsesmyndigheden skal udføre efterforskningsforanstaltningen, senest 90 dage efter at der er truffet en sådan afgørelse.

Hvis det i en konkret sag ikke er muligt at overholde tidsfristerne, er der mulighed for forlængelse. Fuldbyrdelsesmyndigheden er i så fald forpligtet til at underrette den kompetente myndighed i udstedelsesstaten om grundene til forsinkelsen.

Direktivets **artikel 13** vedrører overførsel af bevismateriale. Det fremgår bl.a., at fuldbyrdelsesmyndigheden uden unødigt forsinkelse overfører det fremskaffede bevismateriale til udstedelsesstaten. Overførslen kan dog i visse tilfælde udsættes, f.eks. mens en afgørelse indbringes for retten. Hvis overførslen vil forvolde alvorlig og uoprettelig skade for den berørte person, skal overførslen udsættes.

Endelig regulerer bestemmelsens *stk. 3* og *stk. 4* tilbagelevering af bevismaterialet til fuldbyrdelsesstaten og midlertidig overførsel af bevismaterialet til udstedelsesstaten.

Direktivets **artikel 14** vedrører muligheden for prøvelse af den europæiske efterforskningskendelse og de efterforskningsforanstaltninger, der er anført deri. Det fremgår bl.a. af bestemmelsen, at medlemsstaterne er forpligtet til at sikre, at de retsmidler, der er tilgængelige i lignende nationale sager, også finder anvendelse på de efterforskningsforanstaltninger, der er anført i en europæisk efterforskningskendelse.

Efter *stk. 2* kan de materielle grunde for udstedelse af en europæisk efterforskningskendelse kun anfægtes ved en sag anlagt i udstedelsesstaten, uden at dette anfægter garantierne for de grundlæggende rettigheder i fuldbyrdelsesstaten. Bestemmelsen er uklar, men må sammen med

artikel 2, litra d, og artikel 14, stk. 1, antages ikke at afskære almindelig domstolsprøvelse i fuldbyrdesstaten.

Efter *stk. 6* suspenderer en juridisk anfægtelse ikke fuldbyrdelse af efterforskningsforanstaltningen, medmindre en anfægtelse har denne virkning i lignende nationale sager.

Derudover indeholder bestemmelsen bl.a. orientering om mulighederne for i henhold til national ret at søge de retsmidler, der kan gøres gældende, tidsfrister for anmodning om retsmidler, myndighedernes forpligtelse til at underrette hinanden om de retsmidler, der er søgt i konkrete sager, samt vurderingen af bevismateriale i straffesager, når bevismaterialet er fremskaffet gennem en europæisk efterforskningskendelse.

Artikel 15 vedrører grunde til at udsætte anerkendelsen eller fuldbyrdelsen. Det fremgår bl.a., at anerkendelse eller fuldbyrdelse af en europæisk efterforskningskendelse kan udsættes, såfremt fuldbyrdelsen vil kunne påvirke en igangværende strafferetlig efterforskning, så længe fuldbyrdesstaten finder det rimeligt (*stk. 1, litra a*) eller de omhandlede genstande, dokumenter eller data allerede anvendes i forbindelse med andre sager, indtil de ikke længere er nødvendige til dette formål (*stk. 1, litra b*). Fuldbyrdesmyndigheden er forpligtet til at fuldbyrde den europæiske efterforskningskendelse og underrette udstedelsesmyndigheden, så snart grunden til udsættelse ikke længere er til stede.

Artikel 16 vedrører fuldbyrdesmyndighedens pligt til underretning af udstedelsesmyndigheden og forpligter bl.a. den kompetente myndighed i fuldbyrdesstaten, der modtager en europæisk efterforskningskendelse, til senest en uge efter modtagelsen at anerkende modtagelsen ved at udfylde og sende den attest, der er optrykt som bilag B til direktivet.

Derudover skal fuldbyrdesmyndigheden bl.a. underrette udstedelsesmyndigheden, hvis det er umuligt for fuldbyrdesmyndigheden at træffe afgørelse om anerkendelse eller fuldbyrdelse, fordi attesten i direktivets bilag A er ufuldstændig eller åbenlyst ukorrekt (*stk. 2, litra a*), hvis fuldbyrdesmyndigheden fastslår, at den i den pågældende sag ikke kan opfylde de formkrav og procedurer, som udstedelsesmyndigheden udtrykkeligt har angivet i overensstemmelse med artikel

9 (stk. 2, litra c), og om de afgørelser, der træffes af fuldbyrdelsesmyndigheden om alternative efterforskningsforanstaltninger, afslag eller udsættelse (stk. 3, litra a og b).

Det følger af **artikel 17**, at når embedsmænd fra udstedelsesstaten er til stede på fuldbyrdelsesstatens område inden for rammerne af anvendelsen af direktivet, sidestilles de med embedsmænd fra fuldbyrdelsesstaten for så vidt angår strafbare handlinger, der begås mod eller af dem.

Det følger endvidere af **artikel 18**, at hvis embedsmænd fra en medlemsstat inden for rammerne af anvendelsen af direktivet er til stede på en anden medlemsstats område, er den første medlemsstat ansvarlig for den skade, de måtte forvolde under udførelsen af deres opgaver, i overensstemmelse med reglerne i den medlemsstat, på hvis område de opererer.

Efter *stk. 2* erstatter den medlemsstat, på hvis område den i *stk. 1* nævnte skade forvoldes, disse skader på samme måde som skader forvoldt af dens egne embedsmænd.

Efter *stk. 3* skal den medlemsstat, hvis embedsmænd har forvoldt skade på en person på en anden medlemsstats område, fuldt ud godtgøre alle de beløb, som sidstnævnte medlemsstat har udbetalt i skadeserstatning til de skadelidte eller personer, der er berettiget på disses vegne.

Det følger af *stk. 4*, at bortset fra tilfælde omfattet af *stk. 3* giver den enkelte medlemsstat i de tilfælde, der er nævnt i *stk. 1*, afkald på at kræve skadeserstatninger godtgjort af en anden medlemsstat, dog med forbehold af eventuelle rettigheder over for tredjemand.

Det er på denne baggrund udgangspunktet, at der alene kræves refusion for erstatningsbeløb, der er udbetalt som følge af personskade.

Efter **artikel 19** skal staterne sikre, at der tages passende hensyn til efterforskningens fortrolige karakter. Fuldbyrdelsesmyndigheden skal som udgangspunkt sikre fortrolighed vedrørende den europæiske efterforskningskendelses resultater og indhold, ligesom udstedelsesmyndigheden som udgangspunkt skal sikre fortrolighed vedrørende bevismateriale og oplysninger fra

fuldbyrdsmyndigheden. Derudover forpligtes medlemsstaterne til at sikre, at banker, hvorfra der er indhentet oplysninger i straffesagerne, ikke orienterer kunder eller tredjemænd om dette.

I direktivets **artikel 20** reguleres beskyttelsen af personoplysninger, og det følger bl.a. af bestemmelsen, at oplysningerne alene må behandles efter de relevante internationale databeskyttelsesregler¹, og at kun autoriserede personer bør have adgang til sådanne oplysninger.

Direktivets **artikel 21** vedrører fordelingen af omkostninger. Det er udgangspunktet, at fuldbyrdsstaten afholder alle omkostninger, der opstår på fuldbyrdsstatens område i forbindelse med fuldbyrdelse af en europæisk efterforskningskendelse, medmindre andet er fastsat i direktivet.

Det følger af *stk. 2*, at hvis fuldbyrdsmyndigheden mener, at omkostningerne i forbindelse med fuldbyrdelsen af den europæiske efterforskningskendelse kan betragtes som uforholdsmæssigt store, kan den høre udstedelsesmyndigheden om, hvorvidt og hvordan omkostningerne kan deles, eller om den europæiske efterforskningskendelse kan ændres. Fuldbyrdsmyndigheden underretter detaljeret udstedelsesmyndigheden på forhånd om de af omkostningerne, der anses for at være ekstraordinært høje.

Det fremgår af *stk. 3*, at i ekstraordinære situationer, hvor der ikke kan opnås enighed om de i *stk. 2* omhandlede omkostninger, kan udstedelsesmyndigheden beslutte at trække den europæiske efterforskningskendelse helt eller delvis tilbage (*litra a*), eller opretholde den europæiske efterforskningskendelse og at bære den del af omkostningerne, der anses for at være ekstraordinært høje (*litra b*).

Denne bestemmelse erstatter tidligere retsakters bestemmelser om fordeling af omkostninger.

2.4. Kapitel 4 – særlige bestemmelser om visse efterforskningsforanstaltninger

¹ Jf. bl.a. Rådets rammeafgørelse 2008/977/RIA af 27. november 2008 om beskyttelse af personoplysninger i forbindelse med politisamarbejde og retligt samarbejde i kriminalsager og Europarådets konvention om beskyttelse af det enkelte menneske i forbindelse med elektronisk databehandling af personoplysninger af 28. januar 1981 og dens tillægsprotokol.

Direktivets kapitel 4 (artikel 22-29) indeholder supplerende regler om visse typer af efterforskningsforanstaltninger. Der indføres bl.a. nye forpligtelser og en række yderligere afslagsgrunde for disse efterforskningsskridt, der supplerer de almindelige afslagsgrunde i direktivets artikel 11. Der henvises i øvrigt til den mere uddybende gennemgang nedenfor i afsnit 4.1.3.

Artikel 22 og artikel 23 vedrører, at der kan udstedes en europæisk efterforskningsskendelse for midlertidigt at få overført varetægtsfængslede personer fra fuldbyrdelsesstaten til udstedelsesstaten og omvendt med henblik på at udføre en efterforskningsforanstaltning, f.eks. afhøring eller vidnekonfrontation. En sådan anmodning kan – ud over de almindelige afslagsgrunde – afslås, hvis den pågældende f.eks. ikke giver sit samtykke til overførsel (*artikel 22, stk. 2, litra a, og artikel 23, stk. 2, jf. artikel 22, stk. 2, litra a*).

Der er endvidere oplistet en række særlige bestemmelser om midlertidig overførsel af en varetægtsfængslet person, f.eks. må den pågældende som udgangspunkt ikke blive retsforfulgt eller lignende i den stat, han er overført til, for handlinger, der er begået, eller domme, der er afsagt forud for hans afrejse fra den overførende stats område (*artikel 22, stk. 8, og artikel 23, stk. 2, jf. artikel 22, stk. 8*).

Det bemærkes, at der bør udstedes en europæisk arrestordre i medfør af rammeafgørelse 2002/584/RIA² i stedet for en europæisk efterforskningsskendelse, hvis den pågældende overføres til en anden medlemsstat med henblik på strafferetlig forfølgelse, jf. præambelbetragtning nummer 25.

Direktivets **artikel 24 og artikel 25** indeholder regler om afhøring via video- eller telefonkonference. Efter artikel 24 kan vidner, mistænkte og tiltalte afhøres via en videokonference. En anmodning om afhøring via videokonference eller anden audiovisuel transmission kan udover de generelle afslagsgrunde også afslås, hvis en mistænkt eller tiltalt ikke samtykker heri (*stk. 2, litra a*), eller hvis afhøringen i en bestemt sag vil være i strid med grundlæggende principper i lovgivningen (*stk. 2, litra b*).

² Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurene for overgivelse mellem medlemsstaterne.

Artikel 25 indebærer, at den europæiske efterforskningskendelse kan anvendes for at afhøre vidner eller sagkyndige (ej mistænkte eller tiltalte) via telefonkonference.

Artiklerne indeholder endvidere en række særlige bestemmelser om den praktiske tilrettelæggelse af sådanne afhøringer, sikring af den pågældendes identitet og de proceduremæssige rettigheder mv.

Efter **artikel 26** kan en europæisk efterforskningskendelse udstedes med henblik på at fastslå, om en fysisk eller juridisk person har eller kontrollerer en eller flere konti i banker eller finansielle institutioner i fuldbyrdelsesstaten. Det fremgår bl.a. af artiklen, at medlemsstaterne er forpligtet til at sikre, at oplysninger kan gives om den pågældendes bankkonti på de nærmere betingelser, der er fastsat i artiklen. En anmodning om oplysninger om konti i andre finansielle institutioner end banker kan afslås, hvis efterforskningsforanstaltningen ikke ville blive godkendt i en tilsvarende national sag.

Det fremgår af præambelbetragtning nummer 27, at muligheden for at indhente sådanne oplysninger skal forstås bredt som omfattende ikke kun mistænkte eller tiltalte, men også enhver anden person, om hvem de kompetente myndigheder under straffesagen finder sådanne oplysninger påkrævede.

Efter **artikel 27** kan en europæisk efterforskningskendelse også udstedes for at få oplysninger om nærmere angivne bankkonti, banktransaktioner og finansielle transaktioner. Medlemsstaterne er også i denne forbindelse forpligtet til at give de nævnte oplysninger i overensstemmelse med betingelserne fastsat i artiklen, når anmodningen vedrører bankkonti eller banktransaktioner. Vedrører anmodningen derimod finansielle transaktioner, der er foretaget af andre finansielle institutioner end banker, kan anmodningen afslås, hvis efterforskningsforanstaltningen ikke ville blive godkendt i en tilsvarende national sag.

I direktivets **artikel 28** er indsat en særlig bestemmelse vedrørende bevismateriale, der indsamles i realtid, løbende og over en vis periode. Det følger bl.a. af bestemmelsen, at en europæisk efterforskningskendelse, der vedrører en sådan indsamling af bevismateriale, f.eks. kontrollerede leverancer på fuldbyrdelsesstatens område, udover de almindelige afslagsgrunde også kan afslås,

hvis den pågældende efterforskningsforanstaltning ikke ville være tilladt i en tilsvarende national sag.

Direktivets artikel 29 behandler såkaldte diskrete undersøgelser, hvor embedsmænd arbejder under dække eller falsk identitet. Det fremgår bl.a. af bestemmelsen, at sådanne undersøgelser gennemføres i overensstemmelse med national ret og de nationale procedurer i den medlemsstat, hvor undersøgelsen foregår. En europæisk efterforskningskendelse, der vedrører sådanne diskrete undersøgelser, kan ud over de almindelige afslagsgrunde også afslås, hvis fuldbyrdelsen af den diskrete undersøgelse ikke ville være tilladt i en tilsvarende national sag (*stk. 3, litra a*), eller når det ikke har været muligt for staterne at nå til enighed om, hvilke nærmere vilkår, der skal gælde for den diskrete undersøgelse mv. (*stk. 3, litra b*).

2.5. Kapitel 5 – aflytning af telekommunikation

Der sondres i dette kapitel mellem situationer, hvor en aflytning kræver teknisk assistance fra en anden medlemsstat, og situationer, hvor teknisk assistance ikke er nødvendigt, men hvor den person, der er genstand for aflytningen, befinder sig på en anden medlemsstats område.

Efter artikel 30 kan en europæisk efterforskningskendelse udstedes med henblik på aflytning af telekommunikation i en medlemsstat, hvis tekniske assistance der er behov for. Det fremgår bl.a. af bestemmelsen, hvilke oplysninger den europæiske efterforskningskendelse skal indeholde, f.eks. oplysninger til identificering af den aflyttede person, den ønskede varighed af aflytningen, og hvorfor udstedelsesmyndigheden finder aflytningen relevant i den pågældende straffesag. En sådan anmodning om aflytning kan ud over de almindelige afslagsgrunde afslås, hvis efterforskningsforanstaltningen ikke ville være tilladt i en tilsvarende national sag.

Efter artikel 31 skal en medlemsstat, der påbegynder eller foretager en godkendt aflytning, underrette andre medlemsstater om aflytningen, hvis den person, der er genstand for aflytningen, befinder sig på de andre medlemsstaters område. Dette gælder, uanset at den aflyttende medlemsstat ikke har brug for teknisk assistance.

Det følger bl.a. af bestemmelsen, at den aflyttende medlemsstat skal underrette en anden medlemsstat inden aflytningen i de tilfælde, hvor den kompetente myndighed i den aflyttende medlemsstat på tidspunktet for beordringen af aflytningen er bekendt med, at den person, der er genstand for aflytningen, befinder sig eller vil befinde sig på den underrettede medlemsstats område (*stk. 1, litra a*), og under aflytningen, eller efter at aflytningen er blevet udført, umiddelbart efter, at medlemsstaten bliver klar over, at den person, der er genstand for aflytningen, befinder sig på den underrettede medlemsstats område eller har befundet sig der under aflytningen (*stk. 1, litra b*). Denne underretning sker ved anvendelse af den attest, der er optrykt som bilag C til direktivet.

Den kompetente myndighed i den underrettede medlemsstat kan, hvis aflytningen ikke ville være tilladt i en tilsvarende national sag, hurtigst muligt og senest 96 timer efter modtagelsen af underretningen, meddele den kompetente myndighed i den aflyttende medlemsstat, at aflytningen ikke må udføres eller skal afsluttes (*stk. 3, litra a*) og om nødvendigt, at det materiale, der er blevet aflyttet, mens den person, der er genstand for aflytningen, befandt sig på den pågældende stats område, ikke må anvendes, eller kun må anvendes på betingelser, som den underrettede medlemsstat fastsætter. Den kompetente myndighed i den underrettede medlemsstat meddeler den kompetente myndighed i den aflyttende medlemsstat begrundelsen for disse betingelser (*stk. 3, litra b*).

Efter præambelbetragtning nummer 30 bør en europæisk efterforskningskendelse vedrørende indhentelse af historiske trafik- og lokaliseringsdata vedrørende telekommunikation behandles efter direktivets almindelige regler. Afhængigt af fuldbyrdelsesstatens lovgivning kan det dog betragtes som en indgribende efterforskningsforanstaltning.

2.6. Kapitel 6 – foreløbige foranstaltninger

Efter artikel 32 kan der udstedes en europæisk efterforskningskendelse for at træffe foranstaltninger, eksempelvis beslaglæggelse, med henblik på foreløbigt at forhindre, at en genstand, der kan anvendes som bevismateriale, destrueres, omdannes, fjernes, overføres eller bortskaffes. Bestemmelsen vedrører alene genstande, der kan anvendes som bevismateriale. Fuldbyrdelsesmyndigheden skal så vidt muligt i sådanne situationer træffe afgørelse om

foranstaltningen senest 24 timer efter modtagelsen. Det skal ved en anmodning om en foreløbig foranstaltning endvidere angives, om bevismaterialet skal overføres til udstedelsesstaten.

2.7. Kapitel 7 – afsluttende bestemmelser

Det kan i denne forbindelse fremhæves, at direktivet finder anvendelse fra den 22. maj 2017, hvor medlemsstaterne senest skal have truffet de nødvendige foranstaltninger til at efterkomme direktivet.

Efter **artikel 33** skal medlemsstaterne senest den 22. maj 2017 oplyse Kommissionen om, hvilke myndigheder der i overensstemmelse med national ret er kompetente som udstedelsesmyndigheder og fuldbyrdelsesmyndigheder, hvilke sprog der accepteres af medlemsstaten, og om medlemsstaten ønsker at benytte sig af muligheden for at udpege en eller flere centrale myndigheder.

Artikel 34 indeholder bestemmelse om direktivets forbindelse med andre retlige instrumenter mv. Det fremgår bl.a. heraf, at direktivet om den europæiske efterforskningskendelse fra den 22. maj 2017 træder i stedet for tilsvarende bestemmelser i Europarådets europæiske konvention om gensidig retshjælp i straffesager af 20. april 1959 samt dens to tillægsprotokoller og de bilaterale aftaler, der er indgået i henhold til artikel 26 i denne konvention, jf. nedenfor under punkt 3.3, konvention om gennemførelse af Schengen-aftalen, jf. nedenfor under punkt 3.4, og konvention om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater og protokollen, jf. nedenfor under punkt 3.5. Dette gælder dog alene mellem de deltagende medlemsstater og berører ikke bestemmelseernes anvendelse mellem f.eks. medlemsstater og tredjelande.

Efter *stk. 2* træder direktivet om den europæiske efterforskningskendelse endvidere i stedet for rammeafgørelse 2008/978/RIA om den europæiske bevissikringskendelse, jf. nedenfor under punkt 3.5, samt bestemmelserne om indefrysning af bevismateriale i rammeafgørelse 2003/577/RIA om indefrysning af formuegoder og bevismateriale for de medlemsstater, der er bundet af direktivet, jf. nedenfor under punkt 3.4.

Efter *stk. 3* og *stk. 4* kan medlemsstaterne kun indgå eller fortsat anvende bilaterale eller multilaterale aftaler eller ordninger med andre medlemsstater efter den 22. maj 2017, hvis aftalerne

gør det muligt yderligere at styrke målene for direktivet og bidrager til at forenkle eller yderligere lette procedurene for indsamling af bevismateriale. Derudover er det et krav, at sikkerhedsniveauet i direktivet overholdes. Medlemsstaterne skal meddele Kommissionen om sådanne aftaler, der indgås eller ønskes bevaret.

Efter artikel 35, der indeholder overgangsbestemmelser, vil anmodninger modtaget inden den 22. maj 2017 være reguleret af de eksisterende instrumenter om gensidig retshjælp i straffesager mv.

Direktivets artikel 36 – artikel 39 indeholder bestemmelser om direktivets gennemførelse i national ret, en opfølgende evalueringsrapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet om direktivets anvendelse, ikrafttrædelsesbestemmelser og direktivets adressater.

3. Dansk ret

Anmodninger om gensidig retshjælp i straffesager i Danmark behandles som udgangspunkt på grundlag af en analog anvendelse af de relevante bestemmelser i retsplejeloven.

Danmark har endvidere gennemført en række konventioner og rammeafgørelser, der regulerer, hvordan samarbejdet mellem danske og udenlandske myndigheder foregår, herunder mellem myndigheder i EU, jf. nedenfor.

3.1. Retsplejeloven

Udgangspunktet for behandlingen af anmodninger om gensidig retshjælp i straffesager er, at efterforskningsskridt, der gennemføres i Danmark på baggrund af en udenlandsk anmodning, foretages på grundlag af en analog anvendelse af de relevante bestemmelser i retsplejeloven. En udenlandsk anmodning om efterforskning, herunder ransagning, beslaglæggelse og edition, kan således imødekommes, hvis det pågældende efterforskningsskridt ville kunne gennemføres i forbindelse med en tilsvarende national strafferetlig efterforskning. Dette indebærer bl.a., at anmodninger fra udenlandske myndigheder om gennemførelse af efterforskningsskridt, der kræver rettens medvirken, alene vil kunne imødekommes, hvis det forhold, der ligger til grund for den udenlandske anmodning om bistand, er strafbart efter dansk lovgivning (krav om dobbelt

strafbarhed). Derimod stilles der ikke et sådant krav om dobbelt strafbarhed for så vidt angår foranstaltninger, som ikke har karakter af tvangsindgreb (f.eks. en anmodning fra en udenlandsk myndighed om, at der sker forkyndelse af en indkaldelse til en udenlandsk retssag for en person, der er bosiddende i Danmark).

Det forhold, at retsplejeloven anvendes analogt i forbindelse med behandlingen af anmodninger om gensidig retshjælp i straffesager, indebærer endvidere, at anmodninger fra Danmark til udenlandske myndigheder om gennemførelse af efterforskningsskridt, der ville kræve rettens medvirken, hvis det pågældende efterforskningsskridt skulle gennemføres her i landet, tillige skal forelægges for en dansk domstol, forinden der fremsættes anmodning over for de udenlandske myndigheder.

Retsplejeloven indeholder enkelte bestemmelser, der direkte tager sigte på sager om gensidig retshjælp. Det drejer sig bl.a. om retsplejelovens § 190, hvorefter lovens regler også finder anvendelse på vidneafhøringer, der gennemføres efter begæring af en udenlandsk myndighed. Det fremgår af bestemmelsen, at en anmodning om iagttagelse af en særlig form eller fremgangsmåde så vidt muligt bør imødekommes, medmindre dette vil være åbenbart uforeneligt med landets retsorden. Bestemmelsen indeholder også mulighed for afhøringer fra udlandet ved anvendelse af telekommunikation (f.eks. videoafhøring).

Retsplejelovens § 191 giver endvidere mulighed for, at en person, der er frihedsberøvet i udlandet, og som har meddelt samtykke til overførsel, kan overføres til Danmark for at afgive forklaring eller medvirke ved andre efterforskningsskridt i en straffesag her i landet eller til brug for en straffesag i udlandet. Det fremgår bl.a. af bestemmelsen, at den pågældende ikke under opholdet her i landet må drages til ansvar eller udleveres videre til tredjeland for strafbare handling begået før overførslen her til landet.

Bestemmelsen er ikke begrænset til afgivelse af vidneforklaring, men omfatter også afgivelse af forklaring hos politiet. Der kan imidlertid også være tale om deltagelse i andet efterforskningsskridt, der kræver den frihedsberøvede persons tilstedeværelse, herunder f.eks. i rekonstruktioner, identifikation af gerningssteder m.m.

Der stilles ikke bestemte formkrav til samtykket. Efter omstændighederne vil f.eks. en erklæring herom til en politirapport eller lignende, der er optaget af den fremmede stats myndigheder, kunne accepteres.

Det følger endvidere af retsplejelovens § 192, stk. 6, at retten kan tillade, at et vidne, der befinder sig i udlandet, afgiver forklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis forklaringen skønnes at kunne afgives under lige så betryggende former som en forklaring, der afgives her i landet efter retsplejelovens regler.

Det følger af retsplejelovens § 783, stk. 5, at politiet i sager om indgreb i meddelelseshemmeligheden ved modtagelse af underretning i medfør af artikel 20 i konventionen af 29. maj 2000 om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater skal forelægge sagen for retten senest 48 timer fra modtagelsen af underretningen. Retten afgør ved kendelse, om indgreb i meddelelseshemmeligheden må finde sted, eller, hvis indgrebet allerede er iværksat, om indgrebet kan godkendes, og om det kan opretholdes. Bestemmelserne i retsplejelovens kapitel om indgreb i meddelelseshemmeligheden finder tilsvarende anvendelse.

Retsplejelovens anfører endvidere i § 806, stk. 7, at udgangspunktet om, at den, der har rådighed over en genstand, skal have lejlighed til at udtale sig inden retten træffer afgørelse om pålæg om edition efter § 804 (udlevering af oplysninger eller genstande fra ikke mistænkte), ikke finder anvendelse, hvis rettens afgørelse skal danne grundlag for en international retsanmodning om edition.

3.2. Lov om fuldbyrdelse af visse strafferetlige afgørelser i Den Europæiske Union, jf. lovbekendtgørelse nr. 213 af den 22. februar 2013

Lov om fuldbyrdelse af visse strafferetlige afgørelser i Den Europæiske Union har gennemført de nødvendige ændringer i dansk ret for at opfylde bl.a. rammeafgørelse 2003/577/RIA om indefrysning af formuegoder og bevismateriale og rammeafgørelse 2008/978/RIA om den europæiske bevissikringskendelse, der begge berøres af direktivet om den europæiske efterforskningskendelse, jf. ovenfor under direktivets artikel 34. De bestemmelser, der skønnes af relevans for direktivet, er derfor gennemgået nedenfor.

Det fremgår af § 1, stk. 1, at loven bl.a. finder anvendelse på beslaglæggelses- og bevissikringskendelser, og at sådanne afgørelser truffet i andre medlemsstater i Den Europæiske Union, kan fuldbyrdes her i landet efter loven, jf. § 1, stk. 2.

I § 2 fremgår det, at "udstedelsesstat" skal forstås som den stat, i hvilken en afgørelse er truffet, og at "fuldbyrdesstat" skal forstås som den stat, der anmodes om at fuldbyrde den pågældende afgørelse.

3.2.1. Fuldbyrdelse af beslaglæggelseskendelser

Kapitel 2 og 3 (§§ 3-13) vedrører behandlingen af beslaglæggelses- og bevissikringskendelser, der er udstedt i henhold til rammeafgørelsen om fuldbyrdelse i Den Europæiske Union af kendelser om indefrysning af bevismateriale. Rammeafgørelsen om indefrysning af formuegoder eller bevismateriale anvender begrebet "indefrysning". Loven anvender begrebet beslaglæggelse, da begrebet "indefrysning" må antages at svare til begrebet "beslaglæggelse", således som dette anvendes i retsplejeloven.

Det fremgår af § 4, at loven finder anvendelse på beslaglæggelseskendelser, der afsiges med henblik på sikring af bevismateriale, der kan fremlægges ved strafferetlig forfølgning af en lovovertrædelse, eller efterfølgende konfiskation af enhver art.

Efter § 5 skal en beslaglæggelseskendelse som udgangspunkt fuldbyrdes her i landet, medmindre der er grund til at afslå efter bestemmelserne, der er oplistet i lovens §§ 6-8. Efter § 9 kan der endvidere ske udsættelse af fuldbyrdelsen i en passende periode, hvis fuldbyrdelsen vil skade en igangværende strafferetlig efterforskning. Det fremgår umiddelbart ikke, at udsættelse også kan ske, hvis de omhandlede genstande mv. anvendes i forbindelse med andre sager.

§ 10 indeholder en pligt til underretning af den kompetente myndighed i udstedelsesstaten i en række nærmere oplistede tilfælde.

Bestemmelserne i §§ 11-13 indeholder reglerne om den efterfølgende behandling af formuegoder, der er beslaglagt for at fuldbyrde beslaglæggelseskendelser. Det fremgår bl.a. heraf, at beslaglæggelsen kan opretholdes, indtil en anmodning om overførsel er endeligt afgjort, jf. § 11, stk. 1, og at beslaglæggelseskendelsen foruden den foreskrevne attest skal være ledsaget af f.eks. en separat anmodning om overførsel af bevismaterialet til udstedelsesstaten, jf. § 13, stk. 1, nr. 1.

3.2.2. Fuldbyrkelse af bevissikringskendelser

Kapitel 3 a (§§ 13a-13k) vedrører fuldbyrelsen af bevissikringskendelser, der er udstedt i en anden medlemsstat i Den Europæiske Union.

Der forstås ved en bevissikringskendelse en afgørelse, der er truffet af en kompetent myndighed i en anden medlemsstat med henblik på fremskaffelse af bevismateriale i straffesager, jf. § 13 a.

Efter § 13 b kan der ikke foretages en række nærmere oplyste efterforskningsskridt, f.eks. afhøring, observation, dataaflysning og indgreb i meddelelshemmeligheden. En person, der er til stede ved fuldbyrelsen af bevissikringskendelsen vil dog i visse tilfælde kunne afhøres. En bevissikringskendelse kan kun omhandle bevismateriale, der allerede eksisterer, og ved fuldbyrkelse af en bevissikringskendelse kan der som udgangspunkt kun indsamles det bevismateriale, som udtrykkeligt er anført i kendelsen, jf. § 13 c.

Der gælder efter § 13 d en forpligtelse til at fuldbyrde en bevissikringskendelse, medmindre der er grundlag for at afslå fuldbyrkelse efter regler i § 13 e - § 13 h, hvor afslagsgrundene er oplyst.

3.2.2.1. Afslagsgrunde

Det følger af § 13 e, at der ved fuldbyrkelse af en bevissikringskendelse som udgangspunkt gælder et krav om dobbelt strafbarhed, medmindre handlingen, bevissikringskendelsen er udstedt på baggrund af, er omfattet af de overtrædelser, der er oplyst i § 13, stk. 1, nr. 1-32. Ved indgrebene ransagning, beslaglæggelse og edition kræves dog altid dobbelt strafbarhed, jf. § 13 e, stk. 2.

Fuldbyrdelse af en bevissikringskendelse kan endvidere efter § 13 f afslås, hvis den formular, som er omhandlet i § 48, stk. 2, er ufuldstændig eller åbenlyst ukorrekt og ikke er blevet suppleret eller rettet inden for en rimelig frist (*nr. 1*), fuldbyrdelse forudsætter tvangsindgreb over for personer, som efter retsplejelovens vidnefritagelsesregler ville være udelukket eller fritaget for at afgive forklaring som vidne i sagen, f.eks. præster, læger eller en af den pågældendes nærmeste, og det pågældende tvangsindgreb derfor ikke kan foretages (*nr. 2*), efterforskningen angår en person, der ikke kan retsforfølges på grund af immunitet (*nr. 3*), der er grund til at formode, at kendelsen er udstedt med det formål at retsforfølge eller straffe en person på grund af den pågældendes køn, race, religion, etniske baggrund, nationalitet, sprog, politiske overbevisning eller seksuelle orientering (*nr. 4*), fuldbyrdelse vil indebære efterforskningsskridt, der ikke ville kunne gennemføres i en tilsvarende dansk straffesag, medmindre der er tale om fuldbyrdelse af en kendelse, som er omfattet af § 13 e, stk. 1, og fuldbyrdelsen vil indebære ransagning, beslaglæggelse eller edition (*nr. 5*), eller kendelsen ikke er udstedt eller bekræftet af en dommer, domstol, undersøgelsesdommer eller offentlig anklager i udstedelsesstaten og fuldbyrdelse af kendelsen vil indebære ransagning, beslaglæggelse eller edition (*nr. 6*).

Fuldbyrdelse kan endvidere afslås, hvis fuldbyrdelsen vil være i strid med forbuddet mod dobbelt strafforfølgning (*ne bis in idem*), f.eks. hvis den pågældende tidligere er dømt eller frifundet for samme forhold, jf. § 13 g, eller hvis kendelsen vedrører en lovovertrædelse, som helt eller for en stor eller væsentlig dels vedkommende er begået her i landet, eller en lovovertrædelse, som er begået uden for udstedelsesstatens territorium, og en tilsvarende lovovertrædelse begået uden for dansk territorium ikke ville være omfattet af dansk straffemyndighed, jf. § 13 h, nr. 1, eller fuldbyrdelse vil skade vigtige nationale sikkerhedsinteresser, bringe kilder i fare eller indebære videregivelse af fortrolige oplysninger om specifikke efterretningsaktiviteter, jf. § 13 h, nr. 2.

3.2.2.2. Bestemmelser om horing, udsættelse og underretning

Efter § 13 i er der en forpligtelse til i visse tilfælde at høre den kompetente myndighed i udstedelsesstaten eller Eurojust, forinden der træffes beslutning om afslag.

Bestemmelsen i § 13 j anfører, at fuldbyrdelsen af en bevissikringskendelse kan udsættes, hvis den formular, som er omhandlet i § 48, stk. 2, er ufuldstændig eller åbenlyst ukorrekt (*stk. 1, nr. 1*),

kendelsen ikke er udstedt eller bekræftet af en dommer, domstol, undersøgelsesdommer eller offentlig anklager i udstedelsesstaten og fuldbyrdelse vil indebære ransagning, beslaglæggelse eller edition (*stk. 1, nr. 2*), fuldbyrdelse vil kunne påvirke en igangværende strafferetlig efterforskning (*stk. 1, nr. 3*) eller kendelsen vedrører bevismateriale, der allerede anvendes i forbindelse med andre sager (*stk. 1, nr. 4*). Bevissikringskendelsen skal fuldbyrdes, når grunden til udsættelsen er ophørt, medmindre der på dette tidspunkt er grundlag for at afslå.

Efter § 13 k skal den kompetente myndighed i udstedelsesstaten underrettes uden unødigt ophold om afslag på fuldbyrdelse samt begrundelsen herfor (*stk. 1, nr. 1*), hvis det viser sig umuligt at fuldbyrde bevissikringskendelsen, fordi det omhandlede bevismateriale er forsvundet, er blevet destrueret eller ikke findes på det sted, der er anført i kendelsen, eller fordi det ikke er angivet tilstrækkelig præcist, hvor bevismaterialet befinder sig (*stk. 1, nr. 2*), om udsættelse af fuldbyrdelse og begrundelsen herfor samt om muligt udsættelsens forventede varighed (*stk. 1, nr. 3*), om ophør af grunden til udsættelse (*stk. 1, nr. 4*), hvis politiet i forbindelse med fuldbyrdelsen og uden yderligere efterforskning finder, at der kan være behov for at iværksætte efterforskningsskridt, der ikke var forudsat fra begyndelsen, eller som ikke kunne præciseres, da kendelsen blev udstedt (*stk. 1, nr. 5*), hvis kendelsen viser sig ikke at være blevet fuldbyrdet i overensstemmelse med lovgivningen (*stk. 1, nr. 6*), og hvis en anmodning fra den kompetente myndighed om iagttagelse af særlige formelle krav eller en særlig procedure ikke kan imødekommes (*stk. 1, nr. 7*). Efter stk. 2 stilles visse formkrav til underretningen.

3.2.3. Refusion

Det følger af § 14, at krav om refusion af erstatningsbeløb, som er udbetalt i henhold til retsplejelovens kapitel 93 a i forbindelse med fuldbyrdelse af en beslaglæggelseskendelse eller bevissikringskendelse udstedt i en anden medlemsstat, fremsættes over for udstedelsesstaten af justitsministeren eller den, der bemyndiges dertil, medmindre skaden eller en del heraf udelukkende skyldes danske myndigheders handlemåde.

Efter § 15 refunderer staten erstatningsbeløb, der er udbetalt af fuldbyrdesstaten som følge af skade forvoldt ved fuldbyrdelse af en dansk beslaglæggelseskendelse eller bevissikringskendelse, i

det omfang fuldbyrdelsesstaten efter sin egen lovgivning er ansvarlig for skaden og skaden eller en del af skaden ikke udelukkende skyldes fuldbyrdelsesstatens myndigheds handlemåde.

3.2.4. Behandlingen af anmodninger om fuldbyrdelse af strafferetlige afgørelser

I lovens afsnit 5 (kapitel 10 – kapitel 15) reguleres behandlingen af anmodninger om fuldbyrdelse af strafferetlige afgørelser.

3.2.4.1. Formelle krav mv.

Det følger bl.a. af § 48, at strafferetlige afgørelser, der er omfattet af loven, for at kunne danne grundlag for en afgørelse om fuldbyrdelse her i landet, skal være ledsaget af den relevante attest i udfyldt stand. Attesten skal være affattet på dansk og attesteret af den kompetente myndighed i udstedelsesstaten.

Efter *stk. 2* skal bevissikringskendelser, der er omfattet af lovens kapitel 3 a, være udformet i overensstemmelse med den relevante formular. Formularen skal være affattet på dansk og attesteret af den kompetente myndighed i udstedelsesstaten.

3.2.4.2. Behandlingen af anmodninger om fuldbyrdelse af strafferetlige afgørelser om beslaglæggelses- og bevissikringskendelser

Kapitel 11 vedrører behandling af anmodninger om fuldbyrdelse af strafferetlige afgørelser om beslaglæggelses- og bevissikringskendelser

Det følger af § 49, at afgørelser om fuldbyrdelse af beslaglæggelseskendelser og bevissikringskendelser, der er omfattet af loven, træffes af retten på begæring af anklagemyndigheden, medmindre anklagemyndigheden finder, at fuldbyrdelse bør afslås.

Efter *stk. 2* træffes afgørelser om fuldbyrdelse af bevissikringskendelse dog af anklagemyndigheden, i det omfang bevissikringskendelsen vedrører bevismateriale, som anklagemyndigheden allerede er i besiddelse af eller ville kunne tilvejebringe uden retskendelse til

brug for en tilsvarende dansk straffesag. Afgørelsen træffes snarest og inden 30 dage efter anklagemyndighedens modtagelse af kendelsen. Udstedelsesmyndigheden underrettes, hvis det ikke er muligt at overholde fristen.

Der er i stk. 3 og 4 endvidere fastsat tidsfrister for afgørelser om afslag på fuldbyrdelse. Efter *stk. 3* skal afgørelse om afslag på fuldbyrdelse af beslaglæggelseskendelser efter *stk. 1* træffes af justitsministeren eller den, ministeren bemyndiger dertil, snarest og så vidt muligt inden 24 timer efter anklagemyndighedens modtagelse af beslaglæggelseskendelsen. Efter *stk. 4* skal afgørelser om afslag på fuldbyrdelse af bevissikringskendelser efter *stk. 1* træffes af justitsministeren eller den, der bemyndiges dertil, snarest og inden 30 dage efter anklagemyndighedens modtagelse af kendelsen. Udstedelsesmyndigheden underrettes, hvis det ikke er muligt at overholde fristen.

Skal afgørelsen om fuldbyrdelse af en beslaglæggelseskendelse eller bevissikringskendelse træffes af retten efter § 49, stk. 1, som beskrevet ovenfor, indbringes sagen af anklagemyndigheden for byretten på det sted, hvortil sagen har tilknytning, jf. § 49 a.

Efter § 50 skal indbringelse for retten ske snarest muligt. Indbringelse for retten af en anmodning om fuldbyrdelse af en beslaglæggelseskendelse skal så vidt muligt ske inden 24 timer efter anklagemyndighedens modtagelse af anmodningen.

Efter *stk. 2* finder reglerne i retsplejeloven om indbringelse for retten forud for foretagelse af visse efterforskningsskridt og om behandlingen i retten tilsvarende anvendelse i fornødent omfang. Retten træffer afgørelse ved kendelse, der kan kæres efter retsplejelovens regler.

Efter *stk. 3* kan der beskikkes en forsvarer i det omfang, der ville være adgang til at beskikke en forsvarer efter retsplejelovens §§ 730-732 (retsplejelovens regler om forsvarerbeskikkelse). Forsvareren har samme beføjelser som en forsvarer i en dansk straffesag. Der gælder endvidere samme regler om salær og godtgørelse for udlæg, som gælder for beskikkede forsvarere, der findes i retsplejelovens § 741.

Der er i *stk. 4* og *5* fastsat tidsfrister for afgørelser om fuldbyrdelse af beslaglæggelses- og bevissikringskendelser. Efter *stk. 4* skal rettens afgørelse om, hvorvidt en beslaglæggelseskendelse

skal fuldbyrdes, så vidt muligt træffes inden for fristen på 24 timer, der er nævnt i stk. 1, 2. pkt. Efter *stk. 5* skal rettens afgørelse om, hvorvidt en bevissikringskendelse skal fuldbyrdes, så vidt muligt træffes inden 30 dage efter anklagemyndighedens modtagelse af kendelsen. Træffer retten afgørelse om fuldbyrdelse, skal bevissikringskendelsen gennemføres hurtigst muligt og inden 60 dage efter modtagelsen af kendelsen fra udstedelsesstaten. Udstedelsesstaten underrettes, hvis det ikke er muligt at overholde fristerne.

Det følger af § 51, at hvis rettens afgørelse kæres, eller der indgives begæring efter retsplejelovens § 807 c (begæring om hel eller delvis ophævelse af beslaglæggelse), underretter anklagemyndigheden den kompetente myndighed i udstedelsesstaten herom, herunder om grundlaget for anmodningen, således at den pågældende myndighed kan fremkomme med sine bemærkninger. Anklagemyndigheden orienterer endvidere den pågældende myndighed om kæremålets udfald.

Det følger endvidere af § 52, at når der er truffet endelig afgørelse om fuldbyrdelse af en beslaglæggelseskendelse eller en bevissikringskendelse, gennemføres kendelsen af politiet i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige regler om fremgangsmåden ved foretagelsen af de pågældende indgreb. Efter *stk. 2* overføres bevismateriale, der er indsamlet på grundlag af en bevissikringskendelse, hurtigst muligt til udstedelsesstaten.

Efter § 53 skal en anmodning fra den kompetente judicielle myndighed i udstedelsesstaten om iagttagelse af særlige formelle krav eller en særlig procedure i forbindelse med fuldbyrdelse af en beslaglæggelseskendelse imødekommes, når det er nødvendigt, for at det indsamlede bevismateriale kan anvendes som bevis i udstedelsesstaten, i det omfang sådanne krav og procedurer ikke er i modstrid med grundlæggende principper i dansk ret.

Det følger af *stk. 2*, at hvis fuldbyrdelse af beslaglæggelseskendelsen nødvendiggør det, kan de retsmidler, der er omtalt i retsplejelovens kapitel 72 om legemsindgreb, kapitel 73 om ransagning og kapitel 74, for så vidt angår edition, anvendes, i det omfang den lovovertrædelse, der ligger til grund for kendelsen, opfylder betingelserne for fuldbyrdelse i § 6 (at der er dobbelt strafbarhed eller tale om en overtrædelse omfattet af positivlisten).

Efter § 53 a skal en anmodning fra den kompetente judicielle myndighed i udstedelsesstaten om iagttagelse af særlige formelle krav eller en særlig procedure i forbindelse med fuldbyrdelse af en bevissikringskendelse imødekommes, i det omfang sådanne krav og procedurer ikke er i modstrid med grundlæggende principper i dansk ret.

3.2.4.3. Fremsendelse af anmodninger om fuldbyrdelse af strafferetlige afgørelser til en anden medlemsstat

Det følger af § 59, at attester eller formularer, der i medfør af denne lov fremsendes til en anden medlemsstat med henblik på fuldbyrdelse af en beslaglæggelseskendelse eller en bevissikringskendelse, skal attesteres af den myndighed, der har truffet afgørelsen.

Det følger af § 60, at hvis en udenlandsk myndighed har truffet afgørelse om fuldbyrdelse af en dansk beslaglæggelseskendelse eller en dansk kendelse om ransagning, beslaglæggelse eller edition, kan kendelsen indbringes for retten af enhver, der er part i sagen, uanset at kærefristen i retsplejelovens § 969, stk. 1 (som udgangspunkt 14 dage), er udløbet.

Dette giver mulighed for, at enhver, der er part i sagen, men som f.eks. ikke kendte til den danske afgørelse og derfor ikke kunne kære denne, efterfølgende kan indbringe kendelsen, uanset at fristen er overskredet.

3.3. Den europæiske konvention af 20. april 1959 om gensidig retshjælp (retshjælpskonventionen)

Danmark deltager i den europæiske konvention af 20. april 1959 om gensidig retshjælp i straffesager og tillægsprotokollerne til konventionen af henholdsvis 17. marts 1978 og 8. november 2001. Konventionen indeholder bl.a. regler om indsamling og fremskaffelse af bevismateriale, der befinder sig i en anden medlemsstat, i forbindelse med straffesager. Efter konventionen forpligter staterne sig til i videst muligt omfang at yde hinanden bistand med henblik på retsforfølgning af forbrydelser, men konventionen indeholder tillige en række afvisningsgrunde, herunder en generel afvisningsgrund med henvisning til den anmodede stats almindelige retsprincipper. Konventionen indeholder ingen tidsfrister for behandlingen af anmodninger i medfør af konventionen.

Danmark har i forbindelse med ratifikation af konventionen bl.a. angivet, at Justitsministeriet er den centrale myndighed, og at domstolene samt anklagemyndigheden, der omfatter Justitsministeriet, Rigsadvokaten, statsadvokaterne og politidirektørerne (tidligere politimestrene) er de myndigheder, der er kompetente til at udfærdige retsanmodninger (judicielle myndigheder).

Direktivet om den europæiske efterforskningskendelse træder fra den 22. maj 2017 i stedet for konventionens tilsvarende bestemmelser for de medlemsstater, der er bundet af direktivet.

3.4. Schengen-konventionen af 19. juni 1990

Schengen-konventionen af 19. juni 1990 indeholder regler, der viderefører og udvider anvendelsesområdet for gensidig retshjælp i forhold til retshjælpskonventionen fra 1959 til bl.a. også at omfatte sager om straffelovsovertrædelser, der kan afgøres af administrative myndigheder. Schengen-konventionen indeholder endvidere bl.a. regler om fremsendelse af retsdokumenter, hvorefter dokumenter som hovedregel skal fremsendes direkte mellem de kompetente myndigheder. Danmark har ved lov nr. 418 af 10. juni 1997, som senest ændret ved lov nr. 521 af 6. juni 2007, gennemført Schengen-konventionen i dansk ret.

Direktivet om den europæiske efterforskningskendelse træder fra den 22. maj 2017 i stedet for konventionens tilsvarende bestemmelser for de medlemsstater, der er bundet af direktivet.

3.5. Den europæiske konvention om gensidig retshjælp fra 2000 (EU-retshjælpskonventionen)

EU-medlemsstaterne har vedtaget den europæiske konvention af 29. maj 2000 om gensidig retshjælp i straffesager mellem medlemsstaterne og en tillægsprotokol hertil, der dels supplerer bestemmelserne i retshjælpskonventionen og Schengen-konventionen, dels letter anvendelsen af disse konventioner. EU-retshjælpskonventionen indeholder bl.a. regler om midlertidig overførsel af fængslede personer med henblik på efterforskning, video- og telekonference, kontrollerede leverancer, fælles efterforskningshold, diskrete undersøgelser og aflytning af telekommunikation. Danmark har ved lov nr. 258 af 8. maj 2002 gennemført EU-retshjælpskonventionen i dansk ret.

Direktivet om den europæiske efterforskningskendelse træder fra den 22. maj 2017 i stedet for konventionens tilsvarende bestemmelser for de medlemsstater, der er bundet af direktivet.

3.6. Rammeafgørelse 2003/577/RIA om indefrysning af formuegoder og bevismateriale

Danmark har ved lov nr. 1434 af 22. december 2004 om fuldbyrdelse af visse strafferetlige afgørelser i Den Europæiske Union gennemført rammeafgørelse 2003/577/RIA om indefrysning af formuegoder og bevismateriale.

Rammeafgørelsen bygger på princippet om gensidig anerkendelse, hvilket indebærer pligt for en medlemsstat til at anerkende og gennemføre afgørelsen uden yderligere formaliteter og på samme måde, som hvis der havde været tale om en national afgørelse, medmindre fuldbyrdelsesstaten kan påberåbe sig en af de angivne afslagsgrunde.

Rammeafgørelsen vedrører foreløbige retsskridt, der skal forhindre destruktion, ændring, flytning, overførsel eller afhændelse af et bevismiddel. En anmodning om beslaglæggelse i henhold til rammeafgørelsen skal således suppleres af en anmodning i medfør af de almindelige regler om gensidig retshjælp, såfremt bevismaterialet efterfølgende ønskes overført til udstedelsesstaten.

Direktivet om den europæiske efterforskningskendelse træder fra den 22. maj 2017 i stedet for bestemmelserne i denne rammeafgørelse vedrørende indefrysning af bevismateriale.

3.7. Rammeafgørelse 2008/978/RIA om den europæiske bevissikringskendelse

Danmark har ved lov nr. 347 af 14. maj 2008 gennemført rammeafgørelse om den europæiske bevissikringskendelse (2008/978/RIA).

Rammeafgørelsen vedrører fremskaffelse og overførsel af bevismateriale, som allerede eksisterer på tidspunktet for anmodningens fremsendelse.

Rammeafgørelsen bygger også på princippet om gensidig anerkendelse, hvilket indebærer pligt for en medlemsstat til at anerkende og gennemføre afgørelsen uden yderligere formaliteter og på

samme måde, som hvis der havde været tale om en national afgørelse, medmindre fuldbyrdelsesstaten kan påberåbe sig en af de angivne afslagsgrunde.

Direktivet om den europæiske efterforskningskendelse træder fra den 22. maj 2017 i stedet for denne rammeafgørelse for de medlemsstater, der er bundet af direktivet.

3.8. Øvrige internationale konventioner

Danmark deltager endvidere i en række andre konventioner, der indeholder bestemmelser om gensidig retshjælp i straffesager. Det drejer sig bl.a. om den europæiske konvention af 8. november 1990 om hvidvaskning, efterforskning samt beslaglæggelse og konfiskation af udbyttet fra strafbart forhold og FN's konvention af 20. december 1988 om ulovlig handel med narkotika og psykotrope stoffer. Det følger af konventionerne, at anmodninger om retshjælp som hovedregel skal fremsendes mellem de centrale myndigheder, men at anmodninger i hastende tilfælde vil kunne fremsendes mellem de judicielle myndigheder (f.eks. den danske anklagemyndighed).

4. Lovgivningsmæssige konsekvenser

4.1. Lovgivningsmæssige konsekvenser

Et dansk tilvalg af direktivet om den europæiske efterforskningskendelse vil kræve en række ændringer af det eksisterende system og regelsæt for behandling af anmodninger om retshjælp i straffesager inden for EU.

Idet en vedtagelse af direktivet om den europæiske efterforskningskendelse indebærer et nyt og samlet system, der helt eller delvist erstatter en række af de tidligere instrumenter vedrørende retshjælp i straffesager mellem medlemsstaterne i EU, vil det formentligt være mest hensigtsmæssigt at gennemføre direktivet i sin helhed ved ændring, tilpasning og ophævelse af en række bestemmelser i lov om fuldbyrdelse af visse strafferetlige afgørelser i Den Europæiske Union.

Det vil endvidere være nødvendigt med tilpasning og ændring af enkelte bestemmelser i retsplejeloven.

4.1.1. Form og indhold

Et tilvalg af direktivet vil kræve, at der indføres bestemmelser om, hvornår og på hvilken måde en europæisk efterforskningskendelse kan udstedes. Det bør bl.a. fremgå, at en europæisk efterforskningskendelse alene kan udstedes på den attest, der er optrykt som bilag A til direktivet, og at den alene kan udstedes af en myndighed som beskrevet i direktivets artikel 2.

Det bør endvidere præciseres, hvilke myndigheder der kan anses som kompetente i forhold til udstedelse og fuldbyrdelse af en europæisk efterforskningskendelse.

Derudover kan der være et behov for tilpasning af reglerne i forhold til de indholdsmæssige krav, der stilles til fuldbyrdelse af efterforskningskendelser her i landet. Det bør fremgå, at der som udgangspunkt er pligt til anerkendelse og fuldbyrdelse af en europæisk efterforskningskendelse, og at der i visse situationer er mulighed for at gennemføre andre efterforskningsforanstaltninger end dem, der er anmodet om i den europæiske efterforskningskendelse. Ikke mindst bør det tydeligt fremgå, hvilke tidsfrister der bliver indført med direktivet om den europæiske efterforskningskendelse. Det bør være helt klart, hvilke tidsfrister der gælder for de forskellige sagsbehandlingsskridt, herunder f.eks. bekræftelse af modtagelse af en europæisk efterforskningskendelse, fristen for anerkendelse og fuldbyrdelse af efterforskningskendelsen og fristen for at træffe afgørelse i forbindelse med anmodning om foreløbige foranstaltninger. Det bør endvidere være klart, hvilke frister der gælder i forhold til udsættelse, hvis de oprindelige frister ikke kan overholdes.

4.1.2. Afslagsgrunde og dobbelt strafbarhed

Der findes allerede i dag mulighed for at imødekomme anmodninger om gensidig retshjælp i straffesager, uden at dette kræver dobbelt strafbarhed. Sådanne bestemmelser ses f.eks. i lov om fuldbyrdelse af visse strafferetlige afgørelser i Den Europæiske Union § 6, stk. 1, og § 13 e, stk. 1, vedrørende beslaglæggelseskendelser og bevissikringskendelser. Efter disse regler kan fuldbyrdelse

ikke afslås, selv om en tilsvarende handling ikke ville være strafbar efter dansk ret, hvis handlingen i den anmodende medlemsstat kan straffes med fængsel i mindst 3 år, og handlingen er omfattet af bestemmelse i listen over lovovertrædelser (positivliste). Der vil i øvrige tilfælde efter gældende ret kunne stilles krav om dobbelt strafbarhed, jf. § 6, stk. 2, og § 13 e, stk. 2.

Disse bestemmelser svarer umiddelbart til direktivets artikel 11, stk. 1, litra g.

Det er Justitsministeriets vurdering, at et tilvalg af direktivet som udgangspunkt ikke vil ændre på det grundlæggende princip, at tvangsindgreb efter retsplejeloven i Danmark alene vil kunne finde sted, når betingelserne, herunder strafferammebetingelserne, i retsplejeloven er opfyldt. Det vil som udgangspunkt indebære, at kravet om dobbelt strafbarhed vil kunne opretholdes ved fuldbyrdelse af efterforskningskendelser efter direktivet, der kræver straffeprocessuelle tvangsindgreb, jf. dog nedenfor. Der henvises til direktivets artikel 10, stk. 1, 2 og 5, sammenholdt med artikel 11, stk. 1, litra h. Dette skal endvidere ses i sammenhæng med artikel 1, stk. 4, og artikel 2, litra d.

De efterforskningsforanstaltninger, der er omfattet af artikel 10, stk. 2, litra e, og som vedrører identificering af personer, der har abonnement på et bestemt telefonnummer eller en bestemt IP-adresse, udgør efter dansk ret tvangsindgreb, der kræver en retskendelse (såkaldte editionskendelser). Det er umiddelbart Justitsministeriets opfattelse, at der som udgangspunkt i forhold til fuldbyrdelse af en europæisk efterforskningskendelse efter denne bestemmelse ikke kan ske afslag alene med henvisning til, at den handling, der ligger til grund for kendelsen, ikke er strafbar her i landet, eller at en editionskendelse ikke ville kunne indhentes i en lignende national sag. I direktivet sidestilles sådanne efterforskningsforanstaltninger med mindre indgribende foranstaltninger, der ikke har karakter af tvangsindgreb.

Det er på denne baggrund umiddelbart Justitsministeriets vurdering, at det i forbindelse med gennemførelsen i national ret vil være nødvendigt at indsætte en bestemmelse om, at identificering af personer, der har abonnement på et bestemt telefonnummer eller en bestemt IP-adresse, som beskrevet i direktivets artikel 10, stk. 2, litra e, altid vil være mulig, når det er nødvendigt for at fuldbyrde en europæisk efterforskningskendelse, medmindre der er grund til at afslå efter bestemmelserne i artikel 11, stk. 1, litra a-f.

4.1.3. Særlige efterforskningsforanstaltninger i direktivets kapitel IV' og I'

4.1.3.1. Midlertidig overførsel til en anden medlemsstat af en varetægtsfængslet person

Overførsel til udstedelsesstaten

Direktivets bestemmelser

Det fremgår af direktivets artikel 22, som beskrevet ovenfor, at en europæisk efterforskningskendelse kan udstedes med henblik på, at en varetægtsfængslet person midlertidigt kan overføres til udstedelsesstaten for at udføre en efterforskningsforanstaltning.

Fuldbyrdelse af en sådan europæisk efterforskningskendelse kan – ud over de afslagsgrunde, der er nævnt i direktivets artikel 11 – afslås af fuldbyrdesstaten, hvis den pågældende person ikke samtykker, eller hvis overførslen kan tænkes at forlænge den varetægtsfængslede tilbageholdelse.

Der er i artikel 22 fastsat en række nærmere bestemmelser om midlertidige overførsler af varetægtsfængslede. Det fremgår bl.a. heraf, at fuldbyrdesstaten, hvis den finder det nødvendigt på grund af personens alder eller fysiske eller mentale tilstand, skal give den varetægtsfængslede retlige repræsentant lejlighed til at udtrykke sin holdning til den midlertidige overførsel (*stk. 3*), at de praktiske ordninger vedrørende midlertidig overførsel af personen, herunder de nærmere oplysninger vedrørende hans varetægtsfængsling i udstedelsesstaten, og de datoer, hvor han skal overføres fra og vende tilbage til fuldbyrdesstatens område, aftales mellem udstedelsesstaten og fuldbyrdesstaten, som sørger for, at der tages hensyn til den pågældendes fysiske og mentale tilstand samt det påkrævede sikkerhedsniveau i udstedelsesstaten (*stk. 5*), at den overførte person forbliver varetægtsfængslet på udstedelsesstatens område og eventuelt på transitmedlemsstatens område, for de handlinger og domme, der er årsag til hans varetægtsfængsling i fuldbyrdesstaten, medmindre fuldbyrdesstaten anmoder om hans løsladelse (*stk. 6*), at varetægtsfængslingen i udstedelsesstaten fratrækkes den periode, i hvilken den pågældende skal eller vil skulle frihedsberøves i fuldbyrdesstaten (*stk. 7*), at en overført person som udgangspunkt ikke bliver retsforfulgt eller tilbageholdt eller underlagt nogen andre begrænsninger i sin personlige frihed i udstedelsesstaten for handlinger, der er begået, eller domme, der er afsagt forud for hans afgang fra fuldbyrdesstatens område, og som ikke er specificeret i den europæiske efterforskningskendelse

(stk. 8), at den immunitet, der henvises til i stk. 8, ophører, når den overførte person i en periode på 15 dage i træk fra den dato, hvor hans tilstedeværelse ikke længere er ønsket af udstedelsesmyndighederne, har haft mulighed for at rejse, men enten er forblevet på området eller efter at have forladt området er vendt tilbage (stk. 9), og at omkostninger, der hidrører fra anvendelsen af denne artikel, afholdes i overensstemmelse med artikel 21, bortset fra omkostninger i forbindelse med overførslen af personen til og fra udstedelsesstaten, som afholdes af denne stat (stk. 10).

Det er endvidere anført i artikel 22, stk. 4, at der tillades transit for en varetægtsfængslet gennem en tredje medlemsstats område (transitmedlemsstaten) efter ansøgning ledsaget af alle nødvendige dokumenter.

Gældende ret

Retsplejelovens § 191 giver, som beskrevet ovenfor, mulighed for, at en person, der er frihedsberøvet i udlandet, kan overføres til Danmark med henblik på at afgive forklaring eller medvirke til et andet efterforskningsskridt i en straffesag her i landet eller til brug for en straffesag i udlandet. Det fremgår bl.a. af bestemmelsen, at den varetægtsfængslede person skal meddele samtykke til den midlertidige overførsel, at den pågældende under overførslen skal være frihedsberøvet og tilbageføres til den fremmede stat, uanset om den pågældende senere tilbagekalder sit samtykke til overførslen, at afgørelse om frihedsberøvelse træffes af retten ved kendelse, at den pågældende under opholdet her i landet ikke må drages til ansvar eller udleveres videre til tredjeland for nogen strafbar handling begået før overførslen her til landet, og at den pågældende under frihedsberøvelsen alene er undergivet de indskrænkninger, som er nødvendige til sikring af frihedsberøvelsens øjemed og opretholdelse af orden og sikkerhed på anbringelsesstedet.

Artikel 11 i retshjælpskonventionen fra 1959 – som ændret med artikel 3 i tillægsprotokollen fra 2001 – giver mulighed for, at en frihedsberøvet person midlertidigt overføres til en anden medlemsstats territorium.

Det følger af artikel 3 i tillægsprotokollen fra 2001, at hvis den begærende stat fremsætter anmodning om, at en person, der er undergivet frihedsberøvelse, giver personligt fremmøde til andre bevisformål end som tiltalt i en straffesag, skal den pågældende midlertidigt overføres til den

begærende stats territorium, på betingelse af at den pågældende tilbageføres inden for en af den anmodede stat fastsat tidsfrist. Den overførte person skal forblive i forvaring på den begærende stats territorium og i givet fald også i den stat, gennem hvilken der er anmodet om overførelse, medmindre den anmodede stat fremsætter begæring om, at den pågældende sættes på fri fod. Den pågældende må endvidere ikke tiltales, fængsles eller underkastes andre indskrænkninger i sin personlige frihed for handlinger eller på grundlag af straffedomme fra tiden før hans afrejse fra den anmodede stats territorium, medmindre den pågældende, uanset at han inden for et tidsrum af femten sammenhængende dage fra den dato, da hans tilstedeværelse ikke længere var påkrævet af de judicielle myndigheder, har haft mulighed for at forlade landet, alligevel er forblevet i dette, eller hvis han efter at have forladt landet er vendt tilbage, som dette er nærmere beskrevet i retshjælpskonventionens artikel 12.

Overførelsen kan nægtes, hvis den frihedsberøvede person ikke samtykker (*stk. 1, litra a*), såfremt den pågældendes tilstedeværelse er påkrævet i forbindelse med en straffesag, som verserer på den anmodede stats territorium (*stk. 1, litra b*), såfremt den pågældendes overførelse vil kunne medføre, at forvaringstiden forlænges (*stk. 1, litra c*), og såfremt der er andre afgørende grunde til ikke at overføre den pågældende til den begærende stats territorium (*stk. 1, litra d*).

Det følger af artikel 11, stk. 2, som denne er ændret med artikel 3 i tillægsprotokollen fra 2001, at en tredje part – med forbehold af bestemmelserne i konventionens artikel 2 – i tilfælde, som falder ind under stk. 1, skal tillade, at en frihedsberøvet person føres gennem dens territorium, når der fremsættes anmodning herom, ledsaget af alle fornødne dokumenter fra den begærende stats justitsministerium til justitsministeriet i den stat, gennem hvis territorium den pågældende ønskes overført. En part kan nægte at tillade, at dens egne statsborgere føres gennem dens territorium.

Justitsministeriets overvejelser

Direktivets generelle bestemmelser om midlertidig overførsel af varetægtsfængslede personer vurderes umiddelbart i det væsentligste at være overensstemmende med de betingelser, der er fastsat i de eksisterende instrumenter om retshjælp, herunder at den pågældende i perioden som udgangspunkt skal forblive frihedsberøvet, at den pågældende skal tilbageføres inden for en bestemt tidsfrist mv. Bestemmelserne er dog ikke helt enslydende, og et tilvalg af direktivet vil gøre det nødvendigt at gennemføre direktivets bestemmelser i national ret.

Direktivets afslagsgrunde er dog begrænset i forhold til de gældende regler om midlertidig overførsel af varetægtsfængslede personer. Et tilvalg af direktivet vil derfor indebære, at afslag kun kan gives, hvis den pågældende person ikke samtykker, hvis overførslen kan tænkes at forlænge den varetægtsfængslede tilbageholdelse eller hvis de almindelige afslagsgrunde efter direktivets artikel 11 finder anvendelse. Følgende udtrykkelige afslagsgrunde efter de eksisterende instrumenter om retshjælp vil efter tilvalg af direktivet ikke kunne gøres gældende over for andre medlemsstater; at den pågældendes tilstedeværelse er påkrævet i forbindelse med en straffesag, som verserer på den anmodede stats territorium, eller at der er andre afgørende grunde til ikke at overføre den pågældende til den begærende stats territorium.

Direktivet vil give mulighed for at udsætte fuldbyrdelsen af den europæiske efterforskningskendelse, hvis den pågældendes tilstedeværelse er påkrævet i forbindelse med en straffesag, som verserer på den anmodede stats territorium, jf. direktivets artikel 15, men et tilvalg af direktivet vil betyde, at der ikke fremover vil være en generel afslagsgrund om, at fuldbyrdelse vil kunne afslås, "*...såfremt der er andre afgørende grunde til ikke at overføre den pågældende til den begærende stats territorium*", som det fremgår af retshjælpskonventionen og tillægsprotokollen fra 2001.

Danmark har i forbindelse med ratifikation af retshjælpskonvention taget forbehold over for bestemmelsen i artikel 11, stk. 2, der indebærer en forpligtelse for medlemsstaterne til at tillade transit af varetægtsfængslede personer, der midlertidigt overføres til en anden medlemsstat. Bestemmelsen giver mulighed for at nægte, at medlemsstatens egne statsborgere føres gennem dens territorium.

Tillægsprotokollen fra 2001 har en umiddelbart enslydende bestemmelse i artikel 3, stk. 2, der erstatter retshjælpskonventionens artikel 11, og efter tillægsprotokollens artikel 33, stk. 1, finder allerede tagne forbehold over for bestemmelser i bl.a. retshjælpskonventionen også anvendelse på tillægsprotokollens bestemmelser, medmindre medlemsstaten i forbindelse med ratifikation af tillægsprotokollen anfører andet. Danmark har ikke i forbindelse med ratifikation af tillægsprotokollen afgivet erklæring vedrørende bestemmelsen, hvorfor Danmark fortsat har dette

forbehold i forhold til at være transitland i forbindelse med midlertidig overførsel af varetægtsfængslede personer til en anden medlemsstat.

På baggrund af direktivets artikel 22, stk. 4, hvorefter der tillades transit for en varetægtsfængslet gennem en tredje medlemsstats område (transitmedlemsstaten) efter ansøgning ledsaget af alle nødvendige dokumenter, vurderes dette transitforbehold ikke at kunne opretholdes ved et tilvalg af direktivet om den europæiske efterforskningskendelse.

Det bør i forbindelse med ovenstående bemærkes, at der siden retshjælpskonventionens bestemmelser er indført bestemmelser om transit i Danmark, herunder af danske statsborgere, eksempelvis i forbindelse med udlevering, jf. udleveringslovens § 21.

Overførsel til fuldbyrdelsesstaten

Direktivets bestemmelser

Det fremgår af direktivets artikel 23, at en europæisk efterforskningskendelse kan udstedes med henblik på, at en varetægtsfængslet person midlertidigt kan overføres til fuldbyrdelsesstaten for at udføre en efterforskningsforanstaltning, hvor den pågældendes tilstedeværelse i fuldbyrdelsesstaten er nødvendig.

Fuldbyrdelse af en sådan europæisk efterforskningskendelse kan – ud over de afslagsgrunde, der er nævnt i direktivets artikel 11 – afslås af fuldbyrdelsesstaten, hvis den pågældende person ikke samtykker.

De nærmere bestemmelser, der er fastsat i artikel 22, stk. 3-9, jf. umiddelbart ovenfor, finder tilsvarende anvendelse. Efter artikel 23, stk. 3, afholdes omkostninger, der hidrører fra anvendelsen af denne artikel, i overensstemmelse med artikel 21, bortset fra omkostninger i forbindelse med overførslen af den pågældende til og fra fuldbyrdelsesstaten, som afholdes af udstedelsesstaten.

Gældende ret

Retsplejelovens § 191, jf. ovenfor, giver også mulighed for midlertidig overførsel til Danmark af en person, der er frihedsberøvet i udlandet, med henblik på at afgive forklaring eller medvirke til et andet efterforskningskridt til brug for en straffesag i udlandet.

Der er i artikel 9 i den europæiske konvention om gensidig retshjælp fra 2000 (EU-retshjælpskonventionen) og i artikel 13 i den anden tillægsprotokol til retshjælpskonventionen fra 1959 (retshjælpskonventionen) næsten enslydende bestemmelser, der giver mulighed for, at en frihedsberøvet person kan overføres til den anmodede stat, hvor efterforskningsforanstaltningen skal udføres (fuldbyrdsstaten efter direktivets terminologi).

Det følger af artikel 9 i EU-retshjælpskonventionen, at hvis de berørte medlemsstaters kompetente myndigheder indgår aftale herom, kan en medlemsstat, som har anmodet om en efterforskningsmæssig foranstaltning, der kræver tilstedeværelsen af en person, der er frihedsberøvet på dens eget område, midlertidigt overføre denne person til den medlemsstats område, hvor efterforskningen skal finde sted. Efter *stk. 2* skal der i aftalen fastsættes de nærmere vilkår for den midlertidige overførelse af personen og fristen for, hvornår vedkommende skal sendes tilbage til den anmodende medlemsstats område.

Efter *stk. 3*, jf. *stk. 6*, kan medlemsstaterne kræve, at den frihedsberøvede person samtykker i overførslen, og en samtykkeerklæring eller en genpart heraf fremlægges omgående for den anmodende medlemsstat (fuldbyrdsstaten). Danmark har ved ratifikation af konventionen erklæret, at et samtykke fra den pågældende vil blive krævet af Danmark forud for indgåelsen af en aftale om midlertidig overførsel.

Efter *stk. 4* fratrækkes den periode, personen tilbringer i forvaring på den anmodende medlemsstats område, i den periode, den pågældende skal være i forvaring på den anmodende medlemsstats område. Efter *stk. 5* finder artikel 11, stk. 2 og 3, samt artikel 12 og 20 i retshjælpskonventionen tilsvarende anvendelse.

Justitsministeriets overvejelser

Direktivets bestemmelser om midlertidig overførsel af varetægtsfængslede personer til fuldbyrdsstaten vurderes i det væsentligste at være overensstemmende med de bestemmelser,

der er gældende i dag. Bestemmelserne er ikke enslydende, og et tilvalg af direktivet vil gøre det nødvendigt at gennemføre direktivets bestemmelser i national ret. Dette vurderes dog ikke umiddelbart at have væsentlige indholdsmæssige konsekvenser.

Det er i den forbindelse særlig vigtigt at bemærke, at direktivet om den europæiske efterforskningskendelse stiller krav om samtykke fra den pågældende, hvilket stemmer overens med det forhold, Danmark har taget i forbindelse med ratifikation af både EU-retshjælpskonventionen og tillægsprotokollen fra 2001.

Det fremgår ikke direkte af direktivets artikel 23, at en midlertidig overførsel forudsætter samtykke fra den medlemsstat, hvortil den pågældende skal overføres. Det fremgår dog i artikel 23, stk. 2, jf. artikel 22, stk. 5, at bl.a. den praktiske overførsel aftales mellem medlemsstaterne, hvor der tages hensyn til den pågældendes fysiske og mentale tilstand samt det påkrævede sikkerhedsniveau i den stat, hvortil den pågældende overføres.

Bemærkningerne ovenfor i forhold til transitforbeholdet gør sig tilsvarende gældende i forhold til denne bestemmelse. Det antages således, at transitforbeholdet i dag kan gøres gældende i relation til EU-retshjælpskonventionens artikel 9, stk. 5, om bl.a. transit i forbindelse med midlertidig overførsel af frihedsberøvede personer. Det har dog ikke stor praktisk betydning.

4.1.3.2. Afhøring via video- eller telekonference

Afhøring via videokonference eller anden audiovisuel transmission

Direktivets bestemmelser

Det fremgår af direktivets artikel 24, at udstedelsesmyndigheden kan udstede en europæisk efterforskningskendelse for at afhøre et vidne eller en sagkyndig, der befinder sig på fuldbyrdelsesstatens område og skal afhøres som vidne eller sagkyndig af de kompetente myndigheder i udstedelsesstaten, ved hjælp af videokonference eller anden audiovisuel transmission. Udstedelsesmyndigheden kan også udstede en europæisk efterforskningskendelse med henblik på at afhøre en mistænkt eller tiltalt via videokonference eller anden audiovisuel transmission.

Efter *stk. 2* kan fuldbyrdelse af en sådan europæisk efterforskningskendelse – ud over de afslagsgrunde, der er nævnt i direktivets artikel 11 – afslås, hvis en mistænkt eller tiltalt ikke giver sit samtykke, eller hvis fuldbyrdelsen af en sådan efterforskningsforanstaltning i en bestemt sag vil være i modstrid med de grundlæggende principper i lovgivningen i fuldbyrdelsesstaten.

I direktivets *stk. 3-7* er gennemgået de nærmere bestemmelser om afhøring via videokonference alle anden audiovisuel transmission. Det følger bl.a. af *stk. 3*, at fuldbyrdelsesmyndigheden sørger for indkaldelse af den pågældende og sikring af den pågældendes identitet. Efter *stk. 4* kan fuldbyrdelsesmyndighederne i særlige sager stille tekniske hjælpemidler til rådighed, og i *stk. 5* fremgår de nærmere regler for foretagelse af f.eks. en videokonference. Det følger bl.a. af denne bestemmelse, at den kompetente myndighed fra fuldbyrdelsesstaten skal være til stede under afhøringen og påse, at grundlæggende principper i fuldbyrdelsesstatens lovgivning overholdes (*stk. 5, litra a*), at afhøringen foretages direkte af eller under ledelse af udstedelsesstatens kompetente myndighed i overensstemmelse med udstedelsesstatens nationale lovgivning (*stk. 5, litra c*), og at de mistænkte eller tiltalte oplyses forud for afhøringen om deres proceduremæssige rettigheder, herunder retten til at nægte at afgive forklaring, som måtte være hjemlet i fuldbyrdelsesstatens og udstedelsesstatens lovgivning (*stk. 5, litra e*). Vidner og sagkyndige kan påberåbe sig den ret til at nægte at afgive forklaring, som de måtte være have i henhold til enten fuldbyrdelsesstatens eller udstedelsesstatens lovgivning, og skal informeres om denne ret forud for afhøringen (*stk. 5, litra e*).

Hvis fuldbyrdelsesmyndigheden mener, at grundlæggende principper i fuldbyrdelsesstatens lovgivning overtrædes under afhøringen, træffer den omgående de nødvendige foranstaltninger til sikring af, at afhøringen videreføres i overensstemmelse med disse principper (*stk. 5, litra a*), ligesom fuldbyrdelsesstaten sørger for, at den person, der skal afhøres om nødvendigt bistås af en tolk (*stk. 5, litra d*).

I *stk. 6* er fastsat bestemmelser om udarbejdelse af rapport omkring afhøringen, og i *stk. 7* bestemmes, at medlemsstaterne skal sikre, at national ret kan finde anvendelse, såfremt den pågældende f.eks. afgiver falsk forklaring eller nægter at udtale sig, selvom der er en forpligtelse dertil.

Gældende ret

I retsplejelovens § 174, stk. 2 og 3, findes nogle generelle regler om afhøring af vidner ved anvendelse af telekommunikation, ligesom det følger bl.a. af retsplejelovens § 190, at reglerne i retsplejeloven også finder anvendelse på vidneafhøring efter begæring af udenlandske myndigheder. En anmodning om iagttagelse af en særlig form eller fremgangsmåde, herunder afhøring fra udlandet ved anvendelse af telekommunikation, skal så vidt muligt imødekommes, medmindre dette vil være åbenbart uforeneligt med landets retsorden.

Formuleringen ”afhøring fra udlandet ved anvendelse af telekommunikation” indebærer, at der er klar hjemmel til at foretage afhøringer i overensstemmelse med artikel 10 (om videokonference) og artikel 11 (om telefonkonference) i EU-retshjælpskonventionen (og artikel 9 og artikel 10 i 2001-tillægsprotokollen). Det fremgår endvidere, at udtrykket ”telekommunikation” omfatter både afhøring ved hjælp af videokonference og telefonkonferencer. Udtrykket svarer til begrebet ”fjernkommunikation” i betænkning nr. 1401 fra 2001 om reform af den civile retspleje I. Der kan i denne forbindelse henvises til punkt 3.2.3.2. i lovforslag nr. 141 fra 2001 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet og lov om international fuldbyrdelse af straf m.v. (Gennemførelse af EU-retshjælpskonventionen, den 2. tillægsprotokol til Europarådets retshjælpskonvention og EU-rammeafgørelse om fælles efterforskningshold) som fremsat den 27. februar 2002, samt til bemærkningerne til lovforslagets § 2, stk. 1.

Det er nærmere beskrevet i retsplejelovens § 192, hvilke regler der gælder for telekommunikation med billede.

EU-retshjælpskonventionens artikel 10 og 2001-tillægsprotokollens artikel 9 indeholder næsten enslydende bestemmelser om afhøring ved hjælp af videokonference. Disse bestemmelser er en nyskabelse i forhold til retshjælpskonventionen fra 1959 og Schengen-konventionen.

Det følger af EU-retshjælpskonventionens artikel 10, at hvis en person befinder sig på én medlemsstats område og skal afhøres som vidne eller sagkyndig af de judicielle myndigheder i en anden medlemsstat, kan denne anden medlemsstat, såfremt det ikke er hensigtsmæssigt eller muligt, at den pågældende møder personligt frem på dens område, anmode om, at afhøringen foretages ved

hjælp af videokonference. Efter *stk. 3* skal det bl.a. begrundes, hvorfor det ikke er hensigtsmæssigt eller muligt, at vidnet eller den sagkyndige møder personligt frem.

Det er eksempelvis ikke hensigtsmæssigt, at den pågældende møder personligt frem ved retten på en anden medlemsstats område, hvis vidnet er særlig ungt eller svækket af sygdom, ligesom det ikke er muligt, at vidnet møder personligt frem for retten, hvis vidnet vil blive bragt i alvorlig fare ved at møde personligt frem i den begærende medlemsstat, jf. punkt 3.2.3.1. i lovforslag nr. 141 fra 2001 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet og lov om international fuldbyrdelse af straf m.v. (Gennemførelse af EU-retshjælpskonventionen, den 2. tillægsprotokol til Europarådets retshjælpskonvention og EU-rammeafgørelse om fælles efterforskningshold) som fremsat den 27. februar 2002.

Efter *stk. 2* giver den anmodede medlemsstat sin tilladelse til afhøring ved hjælp af videokonference, forudsat at anvendelse af videokonference ikke strider mod dens grundlæggende retsprincipper, og forudsat at den råder over de tekniske hjælpemidler, der er nødvendige for at gennemføre en sådan afhøring. Råder den anmodede medlemsstat ikke over de tekniske hjælpemidler, der er nødvendige for en videokonference, kan den anmodende medlemsstat stille dem til rådighed efter aftale med den anmodede medlemsstat.

Efter *stk. 4* indkalder den anmodede medlemsstats judicielle myndighed den person, der skal afhøres, til at give møde i overensstemmelse med formkravene i national ret, og i *stk. 5* fastsættes en række regler for gennemførelsen af afhøring ved hjælp af videokonference. Disse regler er umiddelbart enslydende med de betingelser, der oplistes i direktivets artikel 24, stk. 5, litra a-e, dog således at artikel 9, stk. 5, litra e, er formuleret anderledes, uden at dette vurderes at indebære indholdsmæssige forskelle.

Stk. 6 vedrører udarbejdelsen af referat fra afhøringen, der kan fremsendes til den kompetente myndighed i den anmodede stat, mens *stk. 8* vedrører, at medlemsstaterne skal sikre, at national ret kan finde anvendelse, såfremt vidner eller sagkyndige f.eks. afgiver falsk forklaring eller nægter at udtale sig, selvom der er en forpligtelse dertil, på samme måde som hvis afhøringen fandt sted i en national sag.

Efter *stk. 7* refunderes visse af de afholdte udgifter som udgangspunkt af den anmodende medlemsstat, medmindre den anmodende medlemsstat giver afkald herpå.

Efter *stk. 9* kan medlemsstaterne efter eget skøn, hvor det er hensigtsmæssigt og med de kompetente judicielle myndigheders samtykke, også anvende bestemmelsen til afhøring af en tiltalt ved hjælp af videokonference. I sådanne tilfælde skal benyttelsen af videokonference og den måde, hvorpå videokonferencen gennemføres, aftales mellem de berørte medlemsstater i overensstemmelse med deres nationale ret og med relevante internationale instrumenter, herunder den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder fra 1950. Den tiltaltes samtykke er en forudsætning for afhøring via videokonference.

Danmark har ved ratifikation af EU-retshjælpskonventionen (og ved ratifikation af tillægsprotokollen fra 2001) erklæret, at Danmark ikke imødekommer anmodninger om afhøring af en tiltalt ved hjælp af videokonference. Det henvises i lovforslaget, der gennemfører bl.a. EU-retshjælpskonventionen i dansk ret, til Retsplejerådets betænkning 1401/2000 om reform af den civile retspleje 1, jf. nedenfor.

Justitsministeriets overvejelser

Indledningsvist bemærkes, at der i dansk ret gælder et almindeligt princip om bevisumiddelbarhed, der indebærer, at beviser som udgangspunkt skal føres direkte for den ret, hvor sagen behandles. Begrundelsen for bevisumiddelbarhedsprincippet er, at retten bedst danner sig det rette indtryk af sagens sammenhæng, når beviserne føres umiddelbart for den dømmende ret. Det følger af bl.a. af retsplejelovens § 174, at vidneforklaringer som udgangspunkt afgives for den ret, hvor sagen behandles.

Ved en straffesags behandling i retten gælder der et princip om bevisumiddelbarhed og mundtlighed, jf. herved retsplejelovens § 880, hvorefter der ved afgørelsen af, om noget er bevist, alene skal tages hensyn til de beviser, som er ført under hovedforhandlingen.

Til disse beviser hører de forklaringer, som tiltalte og eventuelle vidner afgiver under hovedforhandlingen. Den altovervejende hovedregel er således, at tiltalte og vidner afgiver

forklaring i retten, og at det er den forklaring, der afgives i retten, der indgår i rettens bevisbedømmelse.

Direktivets artikel 24, stk. 1, sidste pkt., giver mulighed for, at en europæisk efterforskningskendelse også kan udstedes for at afhøre en mistænkt eller tiltalt via videokonference. Det vurderes på denne baggrund, at et tilvalg af direktivet vil betyde, at Danmarks erklæring(er) om ikke at imødekomme anmodninger om afhøring af tiltalte ved hjælp af videokonference, ikke kan opretholdes ved modtagelse af en europæisk efterforskningskendelse fra en anden medlemsstat.

At direktivet giver mulighed for afhøring af mistænkte eller tiltalte via videokonference er dog ikke ensbetydende med, at sådanne anmodninger altid skal imødekommes. Som beskrevet ovenfor følger det af artikel 24, stk. 2, at fuldbyrdelse af en sådan europæisk efterforskningskendelse – ud over de afslagsgrunde der er nævnt i direktivets artikel 11 – kan afslås, hvis en mistænkt eller tiltalt ikke giver sit samtykke, eller hvis fuldbyrdelsen i en bestemt sag vil være i modstrid med de grundlæggende principper i lovgivningen i fuldbyrdelesstaten.

Retsplejerådet behandler i betænkning 1401/2000 om reform af den civile retspleje i spørgsmålet om bl.a. afhøring af vidner, sagkyndige, sigtede og tiltalte via videokonference. Der tilsigtes ikke her en fuldstændig gennemgang af Retsplejerådets bemærkninger, men nogle hovedpunkter er trukket frem.

Det fremgår bl.a. af betænkningen, at sigtedes eller tiltalte personlige tilstedeværelse i retten i forbindelse med straffesager normalt vil have større betydning end parternes tilstedeværelse i en civil sag. Deltagelse i et retsmøde via en videoforbindelse bør efter Retsplejerådets opfattelse som udgangspunkt altid være frivillig for en sigtet eller tiltalt. Deltagelse via en videoforbindelse kan dog være et tilbud til den sigtede eller tiltalte, hvis sigtede eller tiltaltes tilstedeværelse i retten i øvrigt ikke skønnes nødvendig.

Retsplejerådet anfører, at dette tilbud kan gælde for en sigtet eller tiltalt ved visse typer af retsmøder, f.eks. retsmøder under efterforskningen, eksempelvis fristforlængelser, ved forberedelse af domsforhandlingen og ved domsforhandlinger og tilståelsessager, hvor der ikke bliver spørgsmål

om at idømme en højere straf end fængsel i 1 år. Som nævnt ovenfor forudsætter dette, at retten ikke skønner tiltaltes fysiske tilstedeværelse nødvendig.

Omvendt finder Retsplejerådet, at den sigtede eller tiltalte som udgangspunkt ikke bør kunne deltage i visse typer af retsmøder via en videoforbindelse, f.eks. i forbindelse med grundlovsforhør, hvor der første gang træffes afgørelse om den pågældendes varetægtsfængsling, eller i forbindelse med domsforhandlinger og tilståelsessager, hvor der bliver spørgsmål om at idømme højere straf end fængsel i 1 år.

Retsplejerådet foreslår endvidere i betænkningen, at i alle tilfælde, hvor en sigtet eller tiltalt afgiver forklaring via en videoforbindelse, skal det ske under de samme kontrolforanstaltninger, som i øvrigt foreslås for vidneforklaringer.

I dansk ret er der siden Retsplejerådets betænkning givet mulighed for, at en tiltalt kan deltage i f.eks. en hovedforhandling ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis tiltaltes tilstedeværelse i retten ikke er nødvendig, og der alene bliver spørgsmål om bøde eller fængsel i indtil 1 år, jf. retsplejelovens § 854. I sådanne tilfælde finder retsplejelovens § 192 reglerne for telekommunikation med billede endvidere anvendelse, jf. retsplejelovens § 854, stk. 2.

Bevisumiddelbarhedsprincippet og dets udmøntning i dansk retspleje er efter Justitsministeriets opfattelse et grundlæggende princip. Et tilvalg af direktivet indebærer efter Justitsministeriets opfattelse, at der fortsat vil kunne stilles krav om, at afhøring af tiltalte og vidner via videokonference skal ske inden for rammerne af retsplejelovens bestemmelser om bevisumiddelbarhed.

Justitsministeriet bemærker, at et tilvalg af direktivet indebærer, at Danmarks erklæring(er) om ikke at imødekomme anmodninger om afhøring af tiltalte ved hjælp af videokonference ikke kan opretholdes ved modtagelse af en europæisk efterforskningskendelse fra en anden medlemsstat.

Justitsministeriet kan til bestemmelsen endvidere generelt bemærke, at der ikke i direktivets artikel 24 stilles krav om, at det ikke er hensigtsmæssigt eller muligt for den pågældende at møde

personligt frem på medlemsstatsens område. Dette er en betingelse for afhøring af vidner og sagkyndige efter EU-retshjælpskonventionen.

Afhøring via telefonkonference

Direktivets bestemmelser

Det følger af direktivets artikel 25, at hvis en person befinder sig på en medlemsstats område og skal afhøres som vidne eller sagkyndig af en anden medlemsstats kompetente myndigheder, kan udstedelsesmyndigheden i sidstnævnte, såfremt det ikke er hensigtsmæssigt eller muligt for den person, der skal afhøres, at møde personligt frem på dens område, og efter at have undersøgt andre passende midler, udstede en europæisk efterforskningskendelse for at afhøre et vidne eller en sagkyndig ved hjælp af telefonkonference, som omhandlet. Medmindre andet er aftalt, finder bestemmelserne i artikel 24, stk. 3, 5, 6 og 7, tilsvarende anvendelse på afhøringer ved hjælp af telefonkonference.

Gældende ret

Det følger bl.a. af retsplejelovens § 190, at reglerne i retsplejeloven også finder anvendelse på vidneafhøring efter begæring af udenlandske myndigheder. En anmodning om iagttagelse af en særlig form eller fremgangsmåde, herunder afhøring fra udlandet ved anvendelse af telekommunikation, skal så vidt muligt imødekommes, medmindre dette vil være åbenbart uforeneligt med landets retsorden.

Efter § 190, stk. 2, kan afhøring fra udlandet ved anvendelse af telekommunikation uden billede kun foretages, hvis vidnet har meddelt samtykke til, at afhøringen foregår på denne måde. Retsplejelovens § 178, der bl.a. vedrører tvangsmidler mod vidner, finder ikke anvendelse.

EU-retshjælpskonventionens artikel 11 og 2001-tillægsprotokollens artikel 10 indeholder i det væsentligste enslydende bestemmelser om afhøring ved hjælp af telefonkonference.

Det følger af EU-retshjælpskonventionens artikel 11, at hvis en person befinder sig på én medlemsstats område og skal afhøres som vidne eller sagkyndig af de judicielle myndigheder i en anden medlemsstat, kan denne anden medlemsstat, hvis der er hjemmel herfor i national ret,

anmode om bistand fra den første medlemsstat med henblik på at foretage afhøringen ved hjælp af telefonkonference.

Efter *stk. 2* kan afhøring kun foretages ved hjælp af telefonkonference, hvis vidnet eller den sagkyndige indvilliger i, at afhøringen foregår på denne måde.

Efter *stk. 3* giver den anmodede medlemsstat sin tilladelse til afhøring ved hjælp af telefonkonference, hvis dette ikke strider mod dens grundlæggende retsprincipper.

Stk. 4 indeholder bestemmelse om de oplysninger, en anmodning skal indeholde, herunder at vidnet eller den sagkyndige er rede til at medvirke ved en afhøring ved hjælp af telefonkonference, og *stk. 5* indeholder bl.a. bestemmelser om den praktiske tilrettelæggelse af afhøringen, der aftales mellem de berørte medlemsstater.

Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet kan indledningsvist bemærke, at direktivets artikel 25 kræver, at det ikke er hensigtsmæssigt eller muligt for den person, der skal afhøres, at møde personligt frem på udstedelsesstatens område, ligesom der med formuleringen af bestemmelsen lægges op til, at udstedelsesstaten forinden udstedelse af en europæisk efterforskningskendelse skal have undersøgt "andre passende midler".

Det fremgår ikke umiddelbart, hvad der skal forstås ved "andre passende midler".

Et tilvalg af direktivet vil betyde, at det ikke længere kræves, at vidnet eller den sagkyndige giver samtykke til, at afhøringen foregår telefonisk.

Det fremgår klart af EU-retshjælpskonventionens artikel 11 (og 2001-tillægsprotokollens artikel 10), at vidnet eller den sagkyndige skal give samtykke til afhøring via telefonkonference, hvilket også fremgår klart af retsplejelovens § 190, stk. 2. Et tilsvarende krav fremgår ikke af direktivets artikel 25.

Som retstilstanden er i dag, er det ikke muligt at anvende tvangsforanstaltninger efter retsplejelovens § 178 over for et vidne, der afhøres via telefonkonference, jf. retsplejelovens § 190, stk. 2, da denne afhøring netop baserer sig på frivillighed. Det betyder, at der f.eks. ikke kan pålægges vidnet en bøde, hvis vidnet udebliver fra afhøringen eller nægter at svare. Et vidne eller en sagkyndig kan dog straffes, hvis de afgiver falsk forklaring, jf. straffelovens § 158.

Det er umiddelbart Justitsministeriets vurdering, at et tilvalg af direktivet vil indebære, at kravet i retsplejelovens § 190, stk. 2, om den pågældendes samtykke ikke kan gøres gældende i forhold til fuldbyrdelse af en europæisk efterforskningskendelse, og tvangsforanstaltninger efter retsplejelovens § 178 vil skulle kunne anvendes over for vidner, der afgiver forklaring via telefonkonference. Dermed vil direktivets artikel 24, stk. 7, hvorefter medlemsstaterne skal sikre, at national ret kan finde anvendelse, såfremt den pågældende f.eks. nægter at udtale sig på trods af en forpligtelse dertil, også kunne finde anvendelse, jf. artikel 25, stk. 2.

4.1.3.3. Oplysninger om bl.a. bankkonti og finansielle transaktioner

Direktivets bestemmelser

Direktivet har i artikel 26 og artikel 27 bestemmelser om indhentelse af en række oplysninger om bl.a. bankkonti og forskellige finansielle transaktioner.

Det følger af bl.a. direktivets artikel 26, at en europæisk efterforskningskendelse kan udstedes for at fastslå, om en fysisk eller juridisk person, der er genstand for den pågældende straffesag, har eller kontrollerer en eller flere konti, uanset arten, i en bank på fuldbyrdelsesstatens område, og hvis dette er tilfældet, for at opnå alle oplysninger om de identificerede konti. Efter *stk. 3* skal disse oplysninger også, hvis der er anmodet herom i den europæiske efterforskningskendelse, omfatte konti, til hvilke personen, der er genstand for den pågældende straffesag, har fuldmagt.

Efter *stk. 2* skal hver medlemsstat træffe de nødvendige foranstaltninger for at kunne meddele de nævnte oplysninger i overensstemmelse med betingelserne fastsat i artiklen.

Efter *stk. 4* finder de forpligtelser, der er fastsat i artiklen, kun anvendelse, i det omfang den kontoførende bank ligger inde med oplysningerne.

Efter *stk. 5* anfører udstedelsesmyndigheden i den europæiske efterforskningskendelse årsagerne til, hvorfor den mener, at de ønskede oplysninger sandsynligvis vil være af væsentlig betydning for den pågældende straffesag, hvad der ligger til grund for dens formodning om, at banker i fuldbyrdelsesstaten fører kontiene, og så vidt muligt hvilke banker der kan være tale om. Den skal ligeledes medtage alle oplysninger i efterforskningskendelsen, der kan gøre det lettere at fuldbyrde den.

Endelig følger det af *stk. 6*, at en europæisk efterforskningskendelse også kan udstedes for at fastslå, om en fysisk eller juridisk person, der er genstand for den pågældende straffesag, har en eller flere konti i en finansiell institution, bortset fra banker, på fuldbyrdelsesstatens område. Betingelserne i *stk. 3-5* finder tilsvarende anvendelse på en sådan efterforskningskendelse. Fuldbyrdelse af en sådan europæisk efterforskningskendelse kan – ud over de i artikel 11 omhandlede årsager til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse – også afslås, hvis fuldbyrdelsen af efterforskningsforanstaltningen ikke ville blive godkendt i en tilsvarende national sag.

Det følger af direktivets artikel 27, at en europæisk efterforskningskendelse kan udstedes for at få oplysninger om nærmere angivne bankkonti og om banktransaktioner, der er blevet foretaget i et defineret tidsrum via en eller flere konti, der er angivet i kendelsen, herunder oplysninger om afsender- eller modtagerkonti.

Efter *stk. 2 og 3* skal medlemsstaterne træffe de nødvendige foranstaltninger for at gøre dem i stand til at give de nævnte oplysninger i overensstemmelse med betingelserne fastsat i artiklen, og forpligtelsen gælder kun i det omfang, den kontoførende bank ligger inde med oplysningerne.

Efter *stk. 4* anfører udstedelsesmyndigheden i den europæiske efterforskningskendelse årsagerne til, hvorfor den mener, at de ønskede oplysninger er relevante for den pågældende straffesag.

Efter *stk. 5* kan en europæisk efterforskningskendelse også udstedes med henblik på oplysninger som nævnt i *stk. 1* vedrørende finansielle transaktioner, som udføres af andre finansielle institutioner end banker. Betingelserne i *stk. 3-5* finder tilsvarende anvendelse på en sådan efterforskningskendelse. Fuldbyrdelse af en sådan europæisk efterforskningskendelse kan – ud over

de i artikel 11 omhandlede årsager til at afslå anerkendelse og fuldbyrdelse – også afslås, hvis fuldbyrdelsen af efterforskningsforanstaltningen ikke ville blive godkendt i en tilsvarende national sag.

Gældende ret

Der er med protokol af 16. oktober 2001 til EU-retshjælpskonventionen af 29. maj 2000 indført en række supplerende bestemmelser til EU-retshjælpskonventionen, der skal knyttes som bilag til konventionen og udgøre en integreret del heraf. Der er heri bl.a. indført bestemmelser om retshjælp, der vedrører oplysninger om bankkonti og banktransaktioner.

Det følger af protokollens artikel 1, at hver medlemsstat på de i artiklen fastsatte betingelser skal træffe de nødvendige foranstaltninger til som svar på en anmodning fremsat af en anden medlemsstat at afgøre, hvorvidt en fysisk eller juridisk person, der er genstand for en strafferetlig efterforskning, indehaver eller kontrollerer en eller flere bankkonti af enhver art i banker på dens område, og hvis dette er tilfældet, at meddele alle enkeltheder om de identificerede konti. Dette omfatter også, hvis det ønskes, og i det omfang der kan fremskaffes oplysninger inden for en rimelig tid, konti, som den person, der er part i en sag, har fuldmagt til.

Efter *stk. 2* finder forpligtelsen i artiklen kun anvendelse i det omfang, den kontoførende bank ligger inde med oplysningerne.

Det følger af *stk. 3*, at forpligtelsen endvidere finder kun anvendelse, hvis efterforskningen angår en lovovertrædelse, der straffes med en frihedsstraf eller sikkerhedsforanstaltning af en varighed på mindst 4 år i den anmodende stat og mindst 2 år i den anmodede stat, eller en lovovertrædelse der er nævnt i artikel 2 i 1995-konventionen om oprettelse af en europæisk politienhed (Europol-konventionen) med ændringer, eller i det omfang den ikke kan omfattes af Europol-konventionen, en lovovertrædelse der er nævnt i 1995-konventionen om beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser, herunder 1996-protokollen og anden protokol (1997) hertil.

Efter *stk. 4* skal den anmodende myndighed i sin anmodning oplyse, hvorfor den finder, at de ønskede oplysninger sandsynligvis vil være af væsentlig værdi for efterforskningen af lovovertrædelsen, hvad der ligger til grund for dens formodning om, at banker i den anmodede

medlemsstat fører kontiene, og, så vidt det lader sig gøre, hvilke banker der er tale om, samt medtage enhver tilgængelig oplysning, der kan lette udførelsen af anmodningen.

I *stk. 5* og *stk. 6* fremgår det, at medlemsstaterne i øvrigt kan stille de samme betingelser for at efterkomme en anmodning i henhold til artiklen som i forbindelse med anmodninger om ransagning eller beslaglæggelse, og at Rådet kan træffe senere afgørelse om at udvide anvendelsesområdet for bestemmelsen.

Det følger af protokollens artikel 2, at efter anmodning fra den anmodende medlemsstat skal den anmodede medlemsstat udlevere udførlige oplysninger om nærmere angivne bankkonti og om banktransaktioner, der er blevet foretaget i et nærmere angivet tidsrum via en eller flere konti, der er angivet i anmodningen, herunder udførlige oplysninger om afsender- eller modtagerkonti.

Efter *stk. 2* finder forpligtelsen, der er fastsat i artiklen, kun anvendelse, i det omfang den kontoførende bank ligger inde med oplysningerne.

Efter *stk. 3* skal den anmodende medlemsstat i sin anmodning oplyse, hvorfor den finder de ønskede oplysninger relevante for efterforskningen af lovovertrædelsen.

Efter *stk. 4* kan medlemsstaterne stille de samme betingelser for at efterkomme anmodningen i henhold til denne artikel som i forbindelse med anmodninger om ransagning eller beslaglæggelse.

Protokollens artikel 1 og 2 er efter Justitsministeriets umiddelbare vurdering de mest relevante bestemmelser i forhold til indhentning af bankoplysninger. Det bemærkes dog, at oplysningerne også i visse situationer kan behandles efter andre instrumenter, f.eks. rammeafgørelse 2008/978/RIA om den europæiske bevissikringskendelse, der er implementeret i dansk lov om fuldbyrdelse af visse strafferetlige afgørelser i Den Europæiske Union som beskrevet ovenfor, og som direktivet om den europæiske efterforskningskendelse træder i stedet for. Denne rammeafgørelse eksisterer desuden ved siden af de eksisterende instrumenter og procedurer vedrørende gensidig retshjælp, der også kan anvendes på bevismateriale, der ligger inden for rammeafgørelsens anvendelsesområde.

Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK) har i forbindelse med dette notat oplyst, at anmodning om oplysninger som beskrevet i direktivets artikel 26 og 27 i Danmark indhentes efter reglerne om edition i retsplejelovens § 804. Det er muligt med en editionskendelse at bede Finansrådet oplyse, om en person har en konto i en dansk bank, hvilket vil være en såkaldt "bred" edition. Hvis der findes en konto, skal der herefter indhentes en ny editionskendelse på den konkrete bank.

Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet har endvidere bl.a. oplyst, at en sædvanlig kendelse om bred edition også omfatter oplysninger om konti, hvortil personen har fuldmagt, og det er umiddelbart vurderingen, at der ikke synes at være noget til hinder for, at bred edition tillige ville kunne anvendes overfor eksempelvis Realkreditrådet, der er brancheorganisation for realkreditinstitutter i Danmark.

Generelt er det Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitets vurdering, at det i dag er muligt at indhente oplysninger som beskrevet i artiklerne, herunder som retshjælp til brug for straffesager i udlandet.

Endelig har Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet bemærket, at betingelserne i artikel 26, stk. 5 ("...sandsynligvis vil være af væsentlig betydning for den pågældende straffesag...") synes strengere end betingelserne i retsplejelovens § 804 ("...som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, hvis der er grund til at antage, at genstanden kan tjene som bevis").

Justitsministeriets overvejelser

I forhold til protokollens artikel 1 og 2 (protokollen til EU-retshjælpskonventionen) indebærer et tilvalg af direktivet, at der ikke længere opstilles bestemte strafferammekrav eller krav om, at straffesagen skal vedrøre en bestemt lovovertrædelse. Det fremgår endvidere af direktivets bestemmelser, at der også kan indhentes oplysninger om konti mv. i andre finansieringsinstitutioner end banker. Dermed udvides anvendelsesområdet for indhentelse af sådanne oplysninger i forhold til protokollens artikel 1 og 2, i forhold til hvad Danmark er forpligtet til på mellemstatsligt grundlag at efterleve efter den nævnte EU-retsakt.

Det er samtidig Justitsministeriets vurdering, at et tilvalg af direktivet ikke vil medføre, at man fra dansk side vil blive forpligtet til at indhente de omhandlede bankoplysninger i videre omfang, end man kan gøre efter retsplejeloven i dag. Det bør i den forbindelse særligt bemærkes, at retsplejelovens § 804 alene stiller krav om, at forholdet er undergivet offentlig påtale, og der er dermed ikke særlige strafferammekrav eller lignende.

Derudover bemærkes det – som ligeledes anført af Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet – at direktivets ordlyd umiddelbart synes at stille strengere betingelser for indhentelse af sådanne oplysninger, end der gøres efter retsplejeloven.

4.1.3.4. Efterforskningsforanstaltninger, der indsamler bevismateriale i realtid, løbende og over en vis periode

Direktivets bestemmelser

Det følger af direktivets artikel 28, at når den europæiske efterforskningskendelse udstedes med henblik på fuldbyrdelse af en efterforskningsforanstaltning, der kræver indsamling af bevismateriale i realtid, løbende og over en vis periode, såsom efterforskningsforanstaltninger, der kræver overvågning af banktransaktioner eller andre finansielle transaktioner, der foretages via en eller flere nærmere angivne konti (*litra a*) og kontrollerede leverancer på fuldbyrdesstatens område (*litra b*), kan fuldbyrdelsen afslås ud over de grunde til afslag på anerkendelse og fuldbyrdelse, der er omhandlet i artikel 11, hvis fuldbyrdelsen af den pågældende efterforskningsforanstaltning ikke ville være tilladt i en tilsvarende national sag.

Efter *stk. 2* aftaler udstedelsesstaten og fuldbyrdesstaten de praktiske ordninger vedrørende efterforskningsforanstaltningen, der er omhandlet i *stk. 1, litra b*, og i andre relevante tilfælde.

Efter *stk. 3* skal udstedelsesmyndigheden i den europæiske efterforskningskendelse oplyse, hvorfor den mener, at de ønskede oplysninger er relevante for den pågældende straffesag.

Efter *stk. 4* tilkommer retten til at handle og til at lede og kontrollere operationer vedrørende fuldbyrdelsen af en europæisk efterforskningskendelse som nævnt i *stk. 1* fuldbyrdesstatens kompetente myndigheder.

Justitsministeriets overvejelser

Bestemmelsen i direktivets artikel 28 vedrører generelt efterforskningsforanstaltninger, der medfører indsamling af bevismateriale over en vis periode, og bestemmelsen kan derfor omfatte flere efterforskningsforanstaltninger end dem, der udtrykkeligt er nævnt.

Et eksempel på en sådan efterforskningsforanstaltning er kontrollerede leverancer. Det kan f.eks. være en forsendelse af narkotika, der, på trods af politiets viden om forsendelsens indhold, får lov til at fortsætte under politiets overvågning med henblik på, at politiet herved kan afsløre forsendelsens bagmænd.

Der findes bestemmelser om kontrollerede leverancer i f.eks. 2001-tillægsprotokollens artikel 18 og i EU-retshjælpskonventionens artikel 12. Bestemmelserne er i det væsentligste enslydende. Danmark har i forbindelse med ratifikation af 2001-tillægsprotokollen erklæret, at de kompetente myndigheder i Danmark er domstolene samt anklagemyndigheden, der omfatter Justitsministeriet, rigsadvokaten, statsadvokaterne, politidirektøren i København og politimestrene.

Der stilles i de gældende regler krav om, at den strafbare handling skal kunne medføre udlevering. Dette krav opretholdes ikke i direktivets artikel 28, men der indføres til gengæld en yderligere afslagsgrund, der supplerer afslagsgrundene nævnt i direktivets artikel 11, og som betyder, at fuldbyrdelse af sådanne europæiske efterforskningskendelser kan afslås, hvis foranstaltningen ikke ville være tilladt i en lignende national sag.

I øvrigt stemmer bestemmelserne i det væsentligste overens.

Det er på denne baggrund Justitsministeriets vurdering, at man fra dansk side ikke ved et tilvalg af direktivet vil blive forpligtet til at yde bistand i sådanne sager i videre omfang, end hvad der er muligt efter dansk ret i en tilsvarende dansk straffesag.

4.1.3.5. Diskrete undersøgelser

Direktivets bestemmelser

Efter direktivets *artikel 29* kan en europæisk efterforskningskendelse udstedes for at anmode fuldbyrdesstaten om at bistå udstedelsesstaten med efterforskning i straffesager, som foretages af embedsmænd, der arbejder under dække eller falsk identitet ("diskrete undersøgelser").

Efter *stk. 2* anfører udstedelsesmyndigheden i den europæiske efterforskningskendelse, hvorfor den finder det sandsynligt, at den diskrete undersøgelse er relevant for den pågældende straffesag. Afgørelsen om anerkendelse og fuldbyrdelse af en europæisk efterforskningskendelse, der er udstedt i henhold til denne artikel, træffes i hver enkelt sag af de kompetente myndigheder i fuldbyrdesstaten under behørigt hensyn til dennes nationale ret og procedurer.

Efter *stk. 3* kan fuldbyrdelse – ud over afslagsgrundene i artikel 11 – afslås, når fuldbyrdelsen af den diskrete undersøgelse ikke ville være tilladt i en tilsvarende national sag (*litra a*), eller det ikke var muligt at nå til enighed om ordningerne vedrørende de diskrete undersøgelser, som det er beskrevet i *stk. 4 (litra b)*.

Efter *stk. 4* gennemføres diskrete undersøgelser i overensstemmelse med den nationale ret og de nationale procedurer i den medlemsstat, på hvis område undersøgelsen foregår. Retten til at handle og til at lede og kontrollere operationer vedrørende den diskrete undersøgelse tilkommer alene fuldbyrdesstatens kompetente myndigheder. Udstedelsesstaten og fuldbyrdesstaten aftaler indbyrdes under hensyntagen til deres nationale ret og procedurer, hvor længe den diskrete undersøgelse skal vare, hvilke nærmere vilkår der skal gælde herfor, og hvilken retsstilling de embedsmænd, der er involveret i diskrete undersøgelser, skal have.

Justitsministeriets overvejelser

Der findes i EU-retshjælpskonventionens artikel 14 og i 2001-tillægsprotokollens artikel 19 bestemmelser om diskrete undersøgelser. Bestemmelserne er i det væsentligste identiske.

Danmark har i forbindelse med ratifikation af EU-retshjælpskonventionen og 2001-tillægsprotokollen til retshjælpskonventionen fra 1959 erklæret ikke at være bundet af bestemmelserne om diskrete undersøgelser.

Ved et tilvalg af direktivet vil det derfor være nyt, at Danmark bliver forpligtet til at yde bistand i forbindelse med diskrete undersøgelser. Det er dog i denne forbindelse samtidig vigtigt at bemærke, at der er mulighed for at afslå fuldbyrdelse – ud over de generelle afslagsgrunde i direktivets artikel 11 – hvis foranstaltningen ikke ville være tilladt i en tilsvarende national sag, eller hvis det ikke er muligt for medlemsstaternes myndigheder at nå til enighed om betingelserne for bistanden.

Direktivets bestemmelse om diskrete undersøgelser svarer i vidt omfang til bestemmelserne om diskrete undersøgelser i EU-retshjælpskonventionen og 2001-tillægsprotokollen. Det er dog nyt, at der er indført egentlige afslagsgrunde, ligesom det er nyt, at det direkte fremgår af bestemmelsen, at retten til at handle og til at lede og kontrollere operationer vedrørende den diskrete undersøgelse alene tilkommer fuldbyrdesstatens kompetente myndigheder.

Danmark vil ved et tilvalg af direktivet ikke kunne opretholde de erklæringer, Danmark afgav i forbindelse med ratifikation af EU-retshjælpskonventionen og 2001-tillægsprotokollen til retshjælpskonventionen fra 1959 om ikke at være bundet af bestemmelserne om diskrete undersøgelser.

Justitsministeriet bemærker dog, at et tilvalg af direktivet ikke vil indebære forpligtelser til at yde bistand i forbindelse med diskrete undersøgelser i højere grad, end man ville kunne gøre i en tilsvarende national sag, og at undersøgelserne vil blive gennemført i overensstemmelse med national ret og nationale procedurer, ligesom fuldbyrdelse kan afslås, hvis ikke medlemslandene opnår enighed om de nærmere betingelser for gennemførelsen af de diskrete undersøgelser.

4.1.3.6. Aflytning af telekommunikation

Direktivets bestemmelser

Som det er beskrevet ovenfor under punkt 2.5 giver direktivet i artikel 30 og 31 mulighed for, at der kan udstedes europæiske efterforskningskendelser med anmodning om aflytning af telekommunikation, både når teknisk assistance er påkrævet, og når den ikke er nødvendig.

Det er i den forbindelse særlig vigtigt at bemærke, at der efter artikel 30 (teknisk assistance til fuldbyrdelse er påkrævet) er mulighed for – ud over de generelle afslagsgrunde i artikel 11 – at afslå fuldbyrdelse, hvis efterforskningsforanstaltningen ikke ville være tilladt i en lignende national sag

I artikel 31 (teknisk assistance er ikke nødvendigt) er der tilsvarende mulighed for, hvis aflytningen ikke ville være tilladt i en tilsvarende national sag, at meddele, at aflytningen ikke må udføres eller skal afsluttes, og om nødvendigt at det materiale, der allerede måtte være opnået via aflytningen, ikke må anvendes.

Justitsministeriets overvejelser

Der findes bestemmelser om aflytning i EU-retshjælpskonventionens afsnit III (artikel 17-21), ligesom sådanne anmodninger forud for EU-retshjælpskonventionen har været behandlet efter almindelige principper om retshjælp.

Det er i Danmark politiet, der kan betragtes som den myndighed, der er kompetent til at fremsætte og modtage anmodninger om aflytning af telekommunikation.

Direktivets bestemmelser om aflytning af telekommunikation vurderes umiddelbart at forenkle reglerne på området, så disse bliver mere overskuelige.

Afslagsgrundene i direktivets artikel 30 og 31 betyder, at man fra dansk side ikke ved tilvalg af direktivet vil blive forpligtet til at foretage aflytninger i videre omfang, end det ville være tilladt efter retsplejelovens bestemmelser om indgreb i meddelelshemmeligheden.

På denne baggrund er det umiddelbart Justitsministeriets vurdering, at et tilvalg af direktivet ikke vil medføre afgørende ændringer i forhold til, hvornår der kan foretages aflytning af personer, der befinder sig i Danmark.

Et tilvalg af direktivet vil dog betyde, at direktivets regler om aflytning af telekommunikation skal gennemføres i dansk ret.

4.1.4. Særligt vedrørende ansvar for embedsmænd

Direktivets bestemmelser

Direktivets artikel 17 og 18 indeholder bestemmelser om ansvar for embedsmænd, der er til stede på en anden medlemsstats område.

Artikel 17 vedrører det strafferetligt ansvar, mens artikel 18 vedrører det civilretlige ansvar.

Der henvises til gennemgangen ovenfor af direktivets bestemmelser under punkt 2.3.

Justitsministeriets overvejelser

Bestemmelserne i straffelovens kapitel 14 og 16 om henholdsvis forbrydelser mod den offentlige myndighed og forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv omfatter som udgangspunkt ikke udenlandske myndigheder, medmindre andet udtrykkeligt er fastsat, jf. f.eks. Vagn Greve m.fl., Kommenteret straffelov, Speciel del, 10. omarbejdede udgave, 2012, side 67 og 132.

Der er bl.a. i EU-retshjælpskonventionens artikel 15 og 16 (og 2001-tillægsprotokollens artikel 21 og 22) bestemmelser vedrørende embedsmænds ansvar, der i det væsentligste er overensstemmende med de bestemmelser, der indføres med direktivets artikel 17 og 18.

Disse regler blev gennemført i dansk ret ved lov nr. 258 af 8. maj 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet og lov om international fuldbyrdelse af straf m.v. Bestemmelserne er indsat som § 3.

Efter *stk. 1* finder bestemmelserne i straffelovens kapitel 14 om forbrydelser mod den offentlige myndighed mv. og kapitel 16 om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv mv. også anvendelse, når forholdet er begået mod eller af embedsmænd fra en anden stat under udførelse af opgaver i Danmark efter artikel 12 og 13 i konvention af 29. maj 2000 om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater samt tilsvarende bestemmelser i andre EU-retsakter eller efter artikel 18 og 20 i 2. tillægsprotokol af 8. november 2001 til den europæiske konvention af 20. april 1959 om gensidig retshjælp i straffesager.

Det følger endvidere af *stk. 2*, at forvolder en embedsmand fra en anden stat skade under udførelse af opgaver i Danmark efter artikel 12 og 13 i konvention af 29. maj 2000 om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater samt tilsvarende bestemmelser i andre EU-retsakter eller efter artikel 18 og 20 i 2. tillægsprotokol af 8. november 2001 til den europæiske konvention af 20. april 1959 om gensidig retshjælp i straffesager, som efter dansk ret medfører erstatningspligt, udbetales erstatning af justitsministeren.

Ved lov nr. 1435 af 22. december 2004 blev endvidere indsat et *stk. 3*, hvorefter klager over adfærd hos en embedsmand fra en anden stat under udførelse af opgaver i Danmark efter artikel 13 i konvention af 29. maj 2000 om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater samt tilsvarende bestemmelser i andre EU-retsakter eller efter artikel 20 i 2. tillægsprotokol af 8. november 2001 til den europæiske konvention af 20. april 1959 om gensidig retshjælp i straffesager behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b og d³.

Som det fremgår, omfatter bestemmelsen alene embedsmænd fra en anden stat, som forvolder skade under udførelse af opgaver i Danmark efter artikel 12 og 13 i konvention af 29. maj 2000 om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater (og tilsvarende bestemmelser i andre EU-retsakter eller efter artikel 18 og 20 i 2. tillægsprotokol af 8. november 2001 til den europæiske konvention af 20. april 1959 om gensidig retshjælp i straffesager). Det betyder, at bestemmelsen alene omfatter embedsmænd fra en anden stat, der udfører opgaver i Danmark i forbindelse med kontrollerede leverancer eller fælles efterforskningshold.

Som det fremgår af punkt 3.2.7. og punkt 3.2.8. i lovforslag nr. 141 fra 2001 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet og lov om international fuldbyrdelse af straf m.v. (Gennemførelse af EU-retshjælpskonventionen, den 2. tillægsprotokol til Europarådets retshjælpskonvention og EU-rammeafgørelse om fælles efterforskningshold) som fremsat den 27. februar 2002, var det ikke nødvendigt at omfatte udenlandske embedsmænd, der udførte opgaver i Danmark i forbindelse med diskrete undersøgelser, idet Danmark afgav erklæring om ikke at være bundet af disse bestemmelser.

³ Retsplejelovens kapitel 93 d er ophævet ved lov nr. 404 af 21. april 2010 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Ny politiklageordning m.v.) § 1. Selvom der ikke udtrykkeligt er taget stilling til det i lovforslaget, må det antages, at sådanne klager i dag kan behandles af Den Uafhængige Politiklagemyndighed.

Direktivets artikel 29 om diskrete undersøgelser vil ved et tilvalg finde anvendelse i Danmark, ligesom der kan være andre situationer efter direktivet, hvor andre medlemsstaters embedsmænd vil kunne være til stede i Danmark, jf. direktivets artikel 9, stk. 4. Der vil derfor være behov for at udvide § 3 i lov nr. 258 af 8. maj 2002 om ændring af straffeloven mv., således at udenlandske embedsmænd, der er her i landet i medfør af direktivets bestemmelser, også omfattes.

5. Betydning for borgere og virksomheder

Direktivet om den europæiske efterforskningskendelse vedrører samarbejdet mellem de deltagende medlemsstaters myndigheder. Et tilvalg af direktivet vil derfor have betydning for medlemsstaternes samarbejde i forbindelse efterforskning af straffesager inden for Den Europæiske Union.

En styrkelse af det strafferetlige samarbejde mellem medlemsstaterne må antages at kunne bidrage til en bedre bekæmpelse af grænseoverskridende kriminalitet. Borgere og virksomheder vil på denne baggrund kunne blive påvirket af, at samarbejdet mellem myndighederne styrkes på tværs af grænserne.

Borgere og virksomheder vil i videre omfang kunne blive mødt med efterforskningsforanstaltninger, end det er tilfældet i dag, idet en række efterforskningsforanstaltninger som udgangspunkt skal være til rådighed. Samtidig er der i direktivet foreskrevet en række processuelle garantier, ligesom det generelt tilkendegives, at direktivet respekterer de grundlæggende rettigheder og overholder de principper, der er fastsat i artikel 6 i Traktaten om den Europæiske Union og i chartret for grundlæggende rettigheder, herunder den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder og i medlemsstaternes forfatninger på deres respektive områder.

Et tilvalg af direktivet kan tænkes indirekte at have betydning for danske virksomheder, idet et effektivt grænseoverskridende politisamarbejde i EU kan være af stor betydning for de danske virksomheder, der eksporterer til EU's indre marked. Direktivet vil således eksempelvis kunne have betydning for danske virksomheder i sager vedrørende håndhævelse af immaterielle rettigheder (IPR-håndhævelsessager), der efterforskes af politiet, når en IPR-krænkelse rækker ud over

Danmarks grænser. Baggrunden herfor er, at en gensidig fuldbyrdelse og anerkendelse af efterforskningskendelser kan hjælpe de virksomheder, hvis interesser politiet også varetager.

Et dansk tilvalg af direktivet om den europæiske efterforskningskendelse vil have betydning for danske myndigheder, der arbejder med grænseoverskridende straffesager, og et tilvalg vil kræve tilpasninger af det eksisterende danske system for behandlingen af anmodninger om retshjælp i straffesager til eller fra andre EU-lande.

De væsentligste konsekvenser ved et dansk tilvalg af direktivet vil bl.a. være, at Danmark i så fald vil operere med samme system for gensidig retshjælp i straffesager, som de øvrige lande i Den Europæiske Union (bortset fra Irland), som de danske myndigheder ofte samarbejder med i forbindelse med grænseoverskridende straffesager.

Et tilvalg af direktivet vil endvidere medføre, at der indføres ét samlet system for behandlingen af anmodninger om gensidig retshjælp i straffesager i forhold til de øvrige EU-lande. Den europæiske efterforskningskendelse omfatter som udgangspunkt alle efterforskningsforanstaltninger bortset fra oprettelsen af fælles efterforskningshold og indsamling af beviser inden for sådanne fælles efterforskningshold. Dette kan eksempelvis have betydninger i straffesager, hvor der er behov for dels fremadrettede efterforskningsforanstaltninger og dels indhentelse af bevis, der allerede eksisterer.

Derudover indføres der med direktivet tidsfrister for behandlingen af anmodninger om gensidig retshjælp i straffesager, der betyder, at medlemsstaterne inden for bestemte tidsfrister skal bekræfte modtagelsen, anerkende og fuldbyrde de europæiske efterforskningskendelser, hvorefter det fremskaffede bevismateriale som udgangspunkt overføres uden unødigt forsinkelse til den medlemsstat, der har anmodet om retshjælp. Dette kan betyde, at nogle anmodninger om gensidig retshjælp i straffesager vil blive behandlet hurtigere, end det er tilfældet i dag.

5.1. Konkrete eksempler

De danske myndigheder har i en straffesag brug for afhøring af et vidne, der befinder sig i Tyskland. De danske myndigheder udsteder en europæisk efterforskningskendelse og sender den til

de tyske myndigheder. De tyske myndigheder skal herefter afhøre vidnet inden for direktivets tidsfrister. Resultatet af afhøringen sendes til de danske myndigheder. Afhøringen skal som udgangspunkt ske på samme måde og på samme betingelser, som hvis en myndighed i Tyskland havde anmodet om afhøringen.

De tyske myndigheder har i en straffesag brug for identificering af en person, der har abonnement på en bestemt IP-adresse. De tyske myndigheder udsteder en europæisk efterforskningskendelse. De tyske myndigheder påser, at der kunne være blevet udstedt en kendelse om indhentelse af oplysningerne under samme omstændigheder i en lignende national sag, og at indgrebet står i rimeligt formål til straffesagens formål. Den europæiske efterforskningskendelse sendes til de danske myndigheder, der sikrer fuldbyrdelse på samme måde og på samme betingelser, som i en tilsvarende dansk sag, herunder kan de danske myndigheder indhente den nødvendige kendelse fra retten. Principielt vil Danmark i sådanne situationer ikke kunne afslå fuldbyrdelse med henvisning til, at den handling, der ligger til grund for anmodningen, ikke er strafbar efter dansk ret. De danske myndigheder indhenter herefter de ønskede oplysninger og giver dem uden unødigt forsinkelse til de tyske myndigheder. De danske myndigheder vil være underlagt direktivets tidsfrister i forbindelse med behandlingen af sagen.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Et tilvalg af direktivet skønnes at kunne have økonomiske konsekvenser for det offentlige. Dette skyldes, at et nyt samlet system vil kunne øge antallet af anmodninger fra udlandet, og at det vil kunne kræve ekstra ressourcer at overholde fristerne for behandlingen af anmodninger i medfør af direktivet. Direktivet skønnes foreløbigt at ville kunne medføre årlige merudgifter i størrelsesordenen 2-4 mio. kr.